

İş ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesine Yönelik TÜSİAD Önerileri*

*8 Nisan 2010 tarihinde gerçekleştirilen Ekonomi Koordinasyon Kurulu Toplantısı sırasında sunulmuştur.

İçindekiler

Vergi Çalışma Grubu	4
Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanmasına ilişkin sorunlar	
Katma değer uygulamalarına ilişkin sorunlar	
Vergi incelemelerinde mevcut sorunlar ve çözüm arayışları çalıştay özet bulguları	
Vergi mevzuatındaki değişikliklerde yaşanan gecikmeler	
Bankacılık Çalışma Grubu	9
Kredi maliyetlerinin azaltılması için öneriler	
Kredi hacminin genişlemesi/kaynak ihtiyacının karşılanması için öneriler	
Sermaye Piyasaları Çalışma Grubu	10
“Delisting” konusunda beklenen düzenleme	
Döviz ile Özel Sektör Tahvil ihracı konusunun takip edilmesi	
Aracı Kurum Ücretlendirme Esaslarına İlişkin Tebliğ Taslağı	
Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar	
Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Taslağı’na İlişkin Görüşler	
Kayıtdışı Ekonomiyle Mücadele Çalışma Grubu	14
Kayıtçı faaliyetlerin özendirilmesi	
Ekonominin kayıt içi istihdam yaratma potansiyelini güçlendirmesi	
Aktif istihdam politikalarının izlenmesi	
Denetim kapasitesinin güçlendirilmesi ve yaptırımların ağırlaştırılması	
Kayıt dışı ile mücadelede toplumsal mutabakatın güçlendirilmesi	
Kayıt dışı ile mücadelede kurumsal işbirliğinin güçlendirilmesi	
Kamu Reformu Çalışma Grubu	16
Karar alma süreçlerine STK katılımı	
Kamu alımları sisteminin AB’ye uyumu	
Şirketler Hukuku Çalışma Grubu	17
Türk Ticaret Kanunu Tasarısı	
Türk Borçlar Kanunu Tasarısı	
Yabancı sermayeli şirketlerin taşınmaz edinimi	
Fikri Haklar Çalışma Grubu	19
Anayasa Mahkemesi’nin E:2005/57 ve K:2009/19 Sayılı kararı ile iptal edilen “551 Sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 136. maddesinin cezalara ilişkin (b) ile 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 48. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin iptalinden doğacak olan hukuki boşluk	
Perakende Sektörü ve Tüketici Hakları Çalışma Grubu	20
Alışveriş Merkezleri, Büyük Mağazalar ve Zincir Mağazalar Kanunu Tasarısı Taslağı	
Sanayi Çalışma Grubu	21
Sanayi Stratejisinin Oluşturulması	
Sanayi Politikası Yuvarlak Masa Toplantıları	
Teşvik Politikalarının Değerlendirilmesi	
Sanayinin Üzerindeki Ek Yüklere İlişkin Değerlendirme	

Çevre Çalışma Grubu	23
Türkiye'nin Düşük Karbonlu Ekonomiye Geçişi- İklim Değişikliği ile Mücadele Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği	
Tarım ve Gıda Çalışma Grubu	24
Tarım ve Gıda Politikalarının Değerlendirilmesi Gıda ve Yem Amaçlı GDO ve Ürünleri Hakkında Yönetmelik	
Ulaştırma Çalışma Grubu	26
Ulaştırma Sanayi Entegrasyonunun Sağlanması Demiryolu Kanun Tasarısı'nın Değerlendirilmesi Dış Ticaret Rejiminin Değerlendirilmesi Gemi İnşa Sanayinin Durumunun Değerlendirilmesi	
Enerji Çalışma Grubu	28
4628 Sayılı Elektrik Piyasası Kanununun Değerlendirilmesi 4646 Sayılı Doğalgaz Piyasası Kanununun Değerlendirilmesi Enerji Yatırımları ile ilgili Sağlanabilecek Destekler Enerji Sektörü Değerlendirme Platformu	
İstihdam ve Sosyal Güvenlik Çalışma Grubu	30
Çalışma hayatını düzenleyen yasaların, işgücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde ele alınması İstihdam üzerindeki yüklerin azaltılmasına devam edilmesi İşgücü piyasasında eğitim yoluyla vasıf uyumu sağlanması ve iş arama etkinliğinin güçlendirilmesi Kadın istihdamının artması için ek tedbirler üzerinde düşünülmesi Sosyal güvenlik ve sağlık sigortası sistemindeki gelişmelerin izlenmesi	
Sağlık Çalışma Grubu	34
Sağlık sisteminde, üretim faktörlerinin verimliliğini artıracak önlemlerin sektörle birlikte alınmasının sağlanması	
Bilgi Teknolojileri ve Telekomünikasyon Çalışma Grubu	35
eDönüşüm Türkiye Projesi kapsamındaki eylemlerin etkili takibi Bilgi ve iletişim teknolojileri, e-Devlet gibi alanlarda kamu kurumları arasında yetki paylaşımında doğabilecek muhtemel sorunların giderilmesi Telekomünikasyon üzerindeki vergi yükünün hafifletilmesi Bilgi ekonomisine geçiş sürecinde Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerine hız verilmesi	
Girişimcilik ve Yenilikçilik Çalışma Grubu	37
Mevcut Ar-Ge ve inovasyon teşvik uygulamalarında verimliliğinin artırılması ve girişimcilerin teknolojiye yatırım yapmalarının kolaylaştırılması Girişimciliğin finansmanına yönelik mekanizmaların çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması	
İnovasyon Seviyeleme Çalışma Grubu	40
Mevcut AR-GE düzenlemelerinde karşılaşılan sorunlar, çözüm önerileri ve başarılı ülke uygulamalarına ilişkin görüş belgesi	
Dış Ticaret ve Gümrük Birliği Çalışma Grubu	42
Piyasa Gözetimi ve Denetimi Uygulamaları ve Gümrüklerde Beyan Esasına Geçiş AB'nin Üçüncü Ülkelerle Yaptığı Serbest Ticaret Anlaşmaları'nın Türkiye'ye Etkileri Londra Metal Borsasının Türkiye'ye Girişi	

Vergi Çalışma Grubu

Anayasa Mahkemesi Kararlarının uygulanmasına ilişkin sorular

Anayasa Mahkemesi 15 Ekim 2009 tarihli toplantısında 3 konuda Anayasa'ya aykırılık gerekçesi ile iptal kararı vermiştir.

Aşağıda özetlenmeye çalışılan gerekçeler çerçevesinde, Maliye Bakanlığı'nın belirtilen Anayasa Mahkemesi kararlarına ilişkin yaklaşımının gerek bu kararların özünü gerekse anlayış ve beklentilerle uyumlu olmadığı görülmektedir.

a. Özellikle yatırım indirimine ilişkin iptal kararı 8 Ocak 2010 tarihinde yürürlüğe girmiş olmasına rağmen Bakanlık, gerek şekil gerekse de içerik açısından çok tartışmalı bir uygulama yapmış ve Anayasa Mahkemesi kararının 2009 yılına uygulanamayacağını açıklamıştır. Bu görüşün kamuya iletim şekli de özellikle tartışılması gereken bir konudur. Maliye Bakanlığı bir kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu uygulamaya ilişkin görüşlerini kamuya duyurmak için çeşitli kaynaklara sahiptir. Bunlar genel işlemler (örneğin tebliğ) olabileceği gibi bireysel olarak sorulan sorulara cevap vermek şeklinde de (sirküler ve mukteza) gerçekleştirilebilmektedir. Oysa yatırım indirimine ilişkin kararın 2009 yılına uygulanamayacağına ilişkin görüşünü Bakanlık bu düzenlemelerle kamuya duyurmak yerine e-beyannamenin doldurulması sırasında çıkan bir açıklama ile duyurma yolunu seçmiştir. Bu kararın 2010 yılının başında Resmi Gazete'de yayımlanmış olmasının, 2009 yılına ilişkin 4. geçici vergi ve kurumlar vergisi beyannamelerine uygulanamayacağı şeklinde yorumlanmasının temel hukuk ilkelerine aykırı olduğunu düşünülmektedir. Bu uygulamanın Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürümezliği kuralı ile açıklanması da mümkün değildir. 2009 yılı için yapılan bu uygulama açıkça Anayasa'ya aykırıdır ve Anayasa'ya aykırılığı tespit edilmiş olan bir yasa hükmünün Bakanlık tarafından uygulanmasında ısrar edilmesi sadece mükellefler ile İdare arasındaki ihtilafların artması sonucunu doğuracaktır. Nitekim kapsamdaki mükelleflerin birçoğu tarafından 2009 yılı son geçici vergi beyannamesinin ihtirazi kayıtla verilerek, konunun yargıya intikal ettirildiği bilinmektedir. Aynı şekilde 2009 yılına ilişkin kurumlar vergisi beyannameleri için de aynı uygulama tekrarlanacaktır.

b. Maliye Bakanlığı'nın ücretlere ilişkin Anayasa Mahkemesi kararının uygulanması konusunda da isteksiz olduğu görülmektedir. Bu kararın geçmiş dönemlere uygulanıp uygulanamayacağı konusunda hukuki tartışmalar bulunmakla birlikte, en azından kararın çıkmasından itibaren uygulanması konusunda Bakanlığın daha aktif davranması ve çok hızlı bir şekilde karara uygun düzenleme yapması gerekmekte idi. Oysa bugün içinde bulunduğumuz durumda belirsizlik devam ettiğinden İdare ile mükellefler (veya sorumlu sıfatıyla işverenler) arasındaki ihtilaflar artmış yakın gelecekte daha fazla artması beklenmektedir. Bu konu ile ilgili olarak Bakanlık tarafından en kısa zamanda bir düzenleme yapılması ve bu düzenlemenin de yeni ihtilaflar doğurmayacak hatta eski ihtilaflara da son verecek bir düzenleme olması gerektiğini düşünülmektedir.

KDV uygulamalarına ilişkin sorunlar

a) Büyük üretici İhracatçıların KDV iadelerinde karşılaştıkları sorunlar:

Bilindiği üzere 2010 yılı KDV beyanları ile birlikte yüklenilen KDV listesi istenilmeye başlanılmıştır. Ancak bu listelerin, istenilen şekilde oluşturulması konusunda sorun yaşanmaktadır.

Mali İdarenin sureci hızlandırmak için yürürlüğe soktuğu yeni uygulama ne yazık ki Türkiye'nin en büyük üretici ihracatçı firmaları için iade alacakları KDV açısından iadeyi durduran bir hal almıştır.

İndirilecek KDV listelerinin istenilen detayda verildiği göz önüne alındığında, teknik olarak

Anayasa Mahkemesi 15 Ekim 2009 tarihli toplantısında 3 konuda Anayasa'ya aykırılık gerekçesi ile iptal kararı vermiştir. Maliye Bakanlığı'nın belirtilen Anayasa Mahkemesi kararlarına ilişkin yaklaşımının gerek bu kararların özünü gerekse anlayış ve beklentilerle uyumlu olmadığı görülmektedir.

Büyük üretici İhracatçıların KDV iadelerinde karşılaştıkları sorunlar, 113 No'lu KDV Tebliği sonrasında oluşan sorunlar, Kod Listeleri'ndeki mevcut durumun yarattığı sıkıntılar ve Hisse Senedi Teslimlerinin KDV karşısındaki mevcut durumun İş Dünyasında yol açtığı endişe ve belirsizlik ortadan

oldukça zor, mevcut tebliğlerle çelişen (ortalama maliyet esasına göre hesaplanan yüklenilen KDV hesabi ile istenilen listeler farklılık içerecektir) bu listenin istenilmesinin, en azından bu konuda bir çözüm bulunana kadar ertelenmesinin yerinde olacağını düşünülmektedir.

kaldırılmalıdır.

b) 113 No'lu KDV Tebliği sonrasında oluşan sorunlar ve öneriler:

Mali İdare vere geldiği yazılı görüşlerde, miadı dolan mallarla (ilaç, gıda, kozmetik...) ilgili olarak, fire (satış aşamasında oluşabilecek: taşıma, depolama vb firelerin) oranları içinde kalınıyor ise, miadının dolması nedeniyle imha edilecek mallar için takdir komisyonu kararı gerekmediği, yani doğrudan gider olarak dikkate alınabilecekleri, KDV konusunda da bir düzeltme gerekmediği ifade ediliyordu.

Takdir komisyonu kararı alınsa bile KDV konusunda bir işlem yapılmıyordu.

113 no.lu KDV Genel Tebliği ile Mali İdare bugüne kadar verdiği görüşlerin aksine, miadı dolan mallar için takdir komisyonuna başvuruyu zorunlu hale getirmiş ve daha önce bu mallarla ilgili indirilen KDV' lerin düzeltilmesi yani daha önce indirilen tutarda KDV hesaplanması gerektiğini ifade etmiştir.

Bu düzenleme ile bu sektörlerin tüm şirketleri ile ihtilaf yaratılacaktır. Geçmiş uygulamanın hukuka daha uygun olduğu, gereksiz ihtilaflara yol açılmadan bahse konu tebliğden kaynaklanan yanlış uygulamaların önüne geçilmesinin gerektiği düşünülmektedir.

c) Kod Listeleri'ndeki mevcut durum

Kod uygulamasının kalktığı iddia edilse de, yeni uygulamalar çerçevesinde alınan raporlarda, şirketlerin alım yaptıkları şirketler, hatta onların da altlarındaki firmalarla ilgili sorunlar iade talebinde bulunan şirketlerin önüne bir problem olarak konulmaktadır.

Yasa ve tebliğlerle farklı şekillerde ifade edilmiş, yargı kararları ile şekillenmiş sorumluluk hali, fiili uygulamalarla sonu olmayan bir sorumluluk halinde uygulanmaya başlanmıştır.

Bir mükelleften mali idarenin yapamadığını yapması beklenilerek, dolaylının da dolaylısını içerecek şekilde adeta tüm sistemden sorumlu tutulmaya çalışılmasının hukuken kabulü mümkün değildir.

d) Hisse Senedi Teslimlerinin KDV karşısındaki durumu:

Şirketlerin aktiflerindeki başka şirketlere ait hisse senetlerinin satışındaki KDV durumunun açıklığa kavuşturulması gerekir. Süre, geçici ilmihaber vs. gibi tamamen şekli unsurlar göz önüne alınarak bu konuda idare nihai görüşünü ortaya koymalı ve İş Dünyasının bu konudaki endişe ve belirsizliklerini ortadan kaldırmalıdır.

Vergi incelemelerinde mevcut sorunlar ve çözüm arayışları çalıştay özet bulguları

TÜSİAD Vergi Çalışma Grubunun 29 Ocak 2010 tarihinde yapmış olduğu “Vergi İncelemelerinde Mevcut Sorunlar ve Çözüm Arayışları” konulu çalıştayın sonuçlarını aşağıda belirtilmektedir:

Çalıştayın ana temasını son günlerin veya son yılların güncel konusu olan vergi incelemeleri oluşturmaktadır. Bu alandaki mevcut sorunların tespiti ve bu sorunlara çözüm arayışları çalıştayın temel hedefidir.

Çalıştay gündemi, dört temel başlık altında tartışmaya açılmıştır:

- I) Vergi İncelemelerinde Mevcut Sorunların Tespiti,
- II) Yasal Düzenlemelerdeki Eksiklikler,
- III) Uzlaşma Müessesesi,
- IV) Alınması Gereken Olası İdari Tedbirler.

TÜSİAD Vergi Çalışma Grubunun 29 Ocak 2010 tarihinde yapmış olduğu “Vergi İncelemelerinde Mevcut Sorunlar ve Çözüm Arayışları” konulu çalıştayda, vergi incelemelerindeki mevcut sorunlar ve yasal düzenlemelerdeki eksiklikler tespit edilmiş, Uzlaşma Müessesesinde yaşanan sıkıntıların giderilmesi ve belli başlı bazı idari tedbirlerin alınması gerektiği sonucu

- a) Son dönemlerde iş âleminin önemli gündem maddelerinden biri, vergi incelemeleridir. İncelemelerin varlığı değil, incelemeye alınma nedeni ve incelemelerin yapılma biçimidir. İnceleme süreçleri açık kurallara tabi olarak yürütülmemektedir ve keyfi uygulamalara yer verilmektedir. Vergileme alanında mükellef hukukuna yönelik en büyük eksiklikler vergi inceleme süreçlerinde yaşanmaktadır.
- b) İnceleme seçim kriterlerinin belirsizliği, seçim sürecinin sağlıklı ve şeffaf olmadığı açıktır. Büyük mükelleflerin sıklıkla incelenmekte olması, sadece kayıt içindeki büyük, kurumsal mükelleflerin incelendiği algısına yol açmaktadır.
- c) İnceleme yetkisine sahip farklı birimlerin varlığı, bunlar arasında standart ve uygulama farklılıkları, koordinasyon ihtiyacı gibi eksiklikler, denetim etkinliğini azaltmakta, mükellefler cephesinde de çeşitli sıkıntılar yaratmaktadır. Dolayısıyla vergi denetiminde çok başlılığın giderilmesine ilişkin çalışmalara hız verilmelidir.
- d) Vergi idaresi ile vergi incelemeleri birimleri arasında görüş/uygulama farkları vardır. Bu durum, mükellefler açısından belirsizlikler yaratmakta ve güvence ihtiyacı doğurmaktadır. Vergi yükü öngörülebilir olmaktan çıkmaktadır. Bu da yatırım kararları açısından kaygı yaratmaktadır.
- e) İnceleme elemanlarının bağımsız olmaları gereği aşıkardır. Ancak geliştirilecek mekanizmalarla inceleme elemanlarının uygulamalarının denetlenmesi, performanslarının takip edilmesi ihtiyacı karşımıza çıkmaktadır.
- f) Son yıllarda incelemelerde karşılaşılan ve dolayısıyla da ihtilaf yaratan konulardan birisi de son dönemde vergi kanunlarına özensiz yapılan müdahalelerdir. Gündeme gelen her değişikliğin yasanın sistematığına ve bütünlüğüne uyumu, kanun yapma tekniğine uygunluğu, önceki dönemlere olası etkisi vb yönlerden titizlikle değerlendirilmesi gerekmektedir.
- g) Vergi inceleme (ve arama) süreçlerine ilişkin, uluslararası sözleşme ve hukuk kurallarına uygun düzenlemeler yapılmalı, sürece ilişkin mükellef hakları güvenceye kavuşturulmalıdır.
- h) Tarhiyat zamanaşımı süresinin kısaltılması değerlendirilmelidir.
- i) İnceleme süresini kısaltmaya yönelik tedbirler geliştirilmeli, incelemenin belirli süreyi aşması halinde, aşan süre için sadece piyasa faiz haddi oranında gecikme faizi uygulanabilmelidir.
- j) AATUHK'un da bütünüyle yeniden ele alınması gerekmektedir. İstenildiğinde garame yapılmadan sadece anaparanın ödenebilmesi mümkün olabilmelidir. Kamu alacağı mutlaka korunmalı, ancak alacaklı kayınırlırken borçlunun ezilmesine müsaade edilmemelidir.
- k) Uzlaşma müessesesindeki ikili yapı gözden geçirilmeli, fonksiyonu iyice azalan tarhiyat öncesi uzlaşmanın kaldırılması değerlendirilmelidir. İnceleme elemanlarının komisyonlardaki ağırlığı azaltılmalıdır. Gecikme faizinin uzlaşma kapsamına alınmasında yarar görülmektedir.
- l) Özelgelerin mükellefleri koruma yönünde hukuki güçlerinin artırılması beklenirken, işlem yapıldıktan sonra alınan özelgelerin koruyuculuğunun kaldırılmış olması mükellef hakları açısından savunulabilir bulunamamaktadır.
- m) Vergi alanında da sadece yazılı hukuk kurallar, tek başına yeterli değildir. Özellikle yabancı yatırımcıların en fazla önem gösterdiği konulardan birisi de itibar riskidir. Vergi uygulamalarına da bu perspektiften yaklaşmak gerekmektedir.

Vergi mevzuatındaki değişikliklerde yaşanan gecikmeler:

2006 yılı öncesi başlatılan bir politika ile, vergi kanunlarının büyük ölçüde yeniden düzenleneceği ve kapsamlı değişiklikler ile daha modern bir vergi sistemine ulaşılabacağı hedeflenmişti.

Nitekim, ilk hareket Kurumlar Vergisi Yasası'nda oldu, Haziran 2006'da yeni Yasa yürürlüğe girdi. Aradan 4 yıl gibi bir süre geçmiş olmasına rağmen, bunun devamı gelmedi.

Oysa, Vergi Konseyi ve bir çok Sivil Toplum Kuruluşu Gelir Vergisi, Vergi Usul ve Katma Değer Vergisi konularında çalışmalar yaptılar ve bunları Maliye Bakanlığı ile paylaştılar.

Beklenti, en kısa sürede bu çalışmaların tekrar başlaması ve daha modern, kayıt dışı ekonomiyle mücadeleci bir vergi sisteminin oluşturulmasıdır.

Gelir Vergisi, Vergi Usul ve Katma Değer Vergisi gibi konularda pek çok sivil toplum kuruluşu çalışmalar yaptılar ve bunları Maliye Bakanlığı ile paylaştılar. Ancak söz konusu mevzuatlarda henüz beklenen değişim henüz tesis edilemedi. Beklentimiz en kısa sürede bu çalışmaların tekrar başlaması ve daha modern, kayıt dışı ekonomiyle mücadeleci bir vergi sisteminin oluşturulmasıdır.

Bankacılık Çalışma Grubu

Kredi maliyetlerinin azaltılması için öneriler:

Bankaların yurtdışından kredi kullanımları TCMB nezdinde yüzde 9 oranında faizsiz karşılığa tabidir. Buna mukabil banka harici kuruluşlar yurtdışından kredi kullandıklarında söz konusu karşılığa tabi değildir. Bu durum bankaların kredi maliyetlerini yükseltmektedir. Bankaların yurtdışından kullandıkları kredilerin karşılığa tabi olmamasını veya bu tutarlara makul bir faiz ödenmesini daha uygundur.

Bankaların yaptığı harcamalar sonucu bankalarca ödenen KDV'nin bankaların ödedikleri diğer vergilerden düşürülmelidir. Mevcut durum bankaların operasyonel maliyetlerini ve dolayısıyla kredi maliyetlerini yükseltmektedir.

Yatırım araçlarının vergilendirilmesindeki farklılıklar giderilmelidir. Özellikle bireysel yatırımcıların Hazine Bonosu ve mevduat gelirlerinin stopaj oranı eşit olmalıdır. Aksi takdirde mevduatın dolayısıyla kredilerin maliyetleri yükselmekte ve reel sektör negatif etkilenmektedir.

Bankaların yurtdışı veya yurtiçi döviz veya TL cinsinden tahvil ihraç ederek borçlanmalarına olanak sağlanmalıdır. Bu tür borçlanmalar sayesinde bankalar daha yüksek tutarlarda ve daha uzun vadelerdeki yatırım kredilerini reel sektöre kullandırma olanağına kavuşacaklardır. Eskiden (yüksek reel faizlerin yüksek ve ülkenin kredi notunun çok düşük olduğu zamanlar) bu tür borçlanma imkanlarımız yoktu. Bu yüzden zaman zaman (özellikle ekonomik krizlerde) bankalar likidite endişesi taşıdılar ve bu endişelerini de kredi politikalarına yansıttılar. Halbuki uzun vadeli fonlama imkanı veren tahvil gibi enstrümanlar istikrarın devamı açısından çok önemlidir.

Yeni yapılan konut projelerinde ipotek tesis edilinceye kadar geçen süre içinde kullandırılan konut kredilerinde de BSMV istisnası uygulanmalıdır.

Kredi hacminin genişlemesi/kaynak ihtiyacının karşılanması için öneriler:

Kredilerde faiz üzerinden ödenen BSMV'nin kademeli olarak indirilmelidir. BSMV kredi kullanan müşteri tarafından ödenmekte ve kredi maliyetini yükseltmektedir.

Bankaların yurtdışından kullandıkları kredilerin karşılığa tabi olmamasını veya bu tutarlara makul bir faiz ödenmesi sektöre fayda sağlayacaktır.

Sermaye Piyasaları Çalışma Grubu

“Delisting” konusunda beklenen düzenleme

Çalışma grubu adına Ekim 09’da SPK – OFD Daire Başkan Yardımcısı ile son yapılan görüşmede; taslak üzerinde çalışılmakta olduğu, sunmuş olduğumuz rapordaki önerilerin dikkate alındığı, bu noktada konunun küçük yatırımcıları mağdur etmeden hallolmasının önemli olduğunun vurgulandığı, bu hassasiyet nedeniyle de SPK kanununda yapılacak bir değişiklikle çözüme kavuşturulmasının planlandığı ve hazırlanmış olan kanun değişikliğinin TBMM’ye sevk edilmiş olduğu bilgilerinin alındığı gruba aktarılmıştır.

Aynı paralelde SPK’nın bu düzenlemeyi getirmekle ilgili kendi yetkisini net bir şekilde belirlemek niyetinde olduğu; çalışma grubunun önerisinde olduğu gibi %95’i ele geçirilmiş bir şirketin dahi delist olması halinde kalan küçük ortağın haklarının en iyi şekilde korunduğuna dair sağlam bir uygulamanın Kanun değişikliği gerektirmeden mevcut İMKB Yönetmeliği kapsamında da yapılabilir olması rağmen, SPK’nın kanun değişikliğini tercih ettiği ve beklediği bilinmektedir.

Delisting konusundaki düzenleme ihtiyacının önemli ve öncelikli olduğuna dikkat çekilmeye devam edilerek; bu konuda en son gelinen noktada konunun İMKB-SPK arasında sahiplenilmesi ve çözülmesiyle ilgili SPK’nın nihai düzenlemeyi yapacağında taraflar arasında mutabakatın sağlandığını, çalışma grubu öneri raporunda yer alan mekanizmanın küçük ortağı mağdur etmeyecek adil bir çağrı fiyatı ve hatta çağrı sonrasında ilave tanınacak bir sürede de satma hakkı opsiyonuyla sağlanan AB standartlarına da uygun bir yapının temin edildiği ve delisting düzenlemesinin daha hızlı hayata geçirilmesi halinde halka arz kararlarının da daha kolay alınabileceği hatırlatılarak, hızlı aksiyon alınması için takibin yapılıyor olması önemlidir.

Döviz ile Özel Sektör Tahvil ihracı konusunun takip edilmesi:

Özel sektör tahvil ihracı konusunda talep edilen çoğu düzenleme 2009 ve 2010 yılı içinde SPK tarafından yürürlüğe konmuştur:

- Eylül 09’da yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren Tem. 09 tarihli Kararname ile vadesine 2 yıldan az süre kalmış (2 yıl dahil) borçlanma aracı ihraçlarında SPK’ya ihraç değeri üzerinden ödenen ücret binde 1’e indirilmiştir.
- Eylül 09’da yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile halka açık ve kapalı şirketlerde tahvil ihraç limiti özkaynak ile bağlantı kurularak yükseltilmiştir.
- Kasım 09’da yürürlüğe giren Tebliğ değişikliği ile “yatırım fonlarının borsada işlem görmeyen borçlanma araçlarına yatırım yapabilme” düzenlemesi getirilmiş ve bu da özel sektör tahvillerine talebi destekleyici bir düzenleme olmuştur.
- 8 Mayıs 2009 tarihli Özel Sektör Tahvil İhraçlarına ilişkin SPK’ya iletilen çalışma grubu yazısında önemle üzerinde durulan hususlardan biri; bu ürünlerin likit hale gelmesi ve fonlanmasını sağlamak üzere “özel sektör borçlanma araçlarının repo-ters repo işlemlerine konu olmasını” sağlayacak düzenlemelere ihtiyaç olduğu idi. Buna ilişkin düzenleme de 19 Şubat 2010 tarihinde ilan edilerek yürürlüğe girmiştir.
- Son haliyle 21 Ocak 2009’da yayınlanan “Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği”nde; 18 Mart 2010 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan değişiklik ile şu düzenlemeler yürürlüğe girdi:
  - **Tüm borçlanma aracı başvurularının bir yıllık süreç için kayda alınmasına imkân sağlanmıştır.** Yeni düzenleme ile 1 yıllık süreç içinde ihraç edilecek, halka arz edilsin veya edilmesin, farklı faiz ve vade yapısına sahip borçlanma araçları tek seferde kayda alınacak,

piyasa şartlarının uygunluğuna ve ihraççı şirketin finansal ihtiyaçlarına uygun zamanda borçlanma aracı satışı yapılabilecektir.

- 1 yıllık süre içerisinde yapılacak borçlanma araçları ihraçlarının tek seferde kayda alınması uygulamasına geçilmesi nedeniyle, **ihraç maliyetlerinin azaltılması amacıyla, Kurul kayıt ücretinin kayda alma aşamasında değil, her bir borçlanma aracının satışından önce alınması uygulamasına** geçilmiştir. Ayrıca satışından vazgeçilen veya satılamayan borçlanma araçlarının, yine 1 yıllık süre içinde kalması koşuluyla, tekrar satışına izin verilmiştir.
- **Tebliğe nitelikli yatırımcı tanımı eklenmiş ve sadece nitelikli yatırımcılara yönelik olarak halka arz yoluyla satış yapılabilmesine de imkân sağlanmıştır.** Yapılan bu düzenleme ile İMKB bünyesinde açılacak ve sadece nitelikli yatırımcıların işlem yapabileceği borçlanma araçlarına ilişkin Pazar için gerekli tebliğ düzenlemesi tamamlanmıştır.
- Halka arz edilecek borçlanma araçlarına **likidite kazandırılması ve satışa olan talebin artırılması amacıyla, borsada işlem görmek üzere başvuruda bulunulması zorunluluğu** getirilmiştir.
- Kayda alma başvuruları sırasında, ihracın tarihine bağlı olarak Kurul'a iletilecek ve kamuya **açıklanacak finansal tablolar yeniden düzenlenmiştir.** (aşağıdaki tabloya uygun zamanlamada iletilecek üzere).
- Bağımsız denetimden geçen finansal tablolarda ilgili bağımsız denetim firmasının onayının bulunması sebebiyle, satış ve kayda alma sürecinde gecikmelere sebep olan, **izahname ve sirkülerlerin bağımsız denetim kuruluşları tarafından imzalanması uygulamasına son verilmiştir.**
- Satış ve kayda alma sürecinde gecikmelere sebep olan halka arzlarda konsorsiyum üyesi tüm aracı kurumların izahname ve sirküleri imzalaması uygulamasına son verilerek, **izahname ve sirkülerin sadece konsorsiyum lideri veya eş liderleri tarafından imzalanması uygulamasına geçilmiştir.**

	Halka Arzın Gerçekleşeceği Dönem	İzahnamede Yer Alacak Finansal Tablolar	Özel Bağımsız Denetimden Gececek Finansal Tablolar
1	01 Mart – 31 Mayıs	Son 2 yıllık finansal tablolar	Son 2 yıllık finansal tablolar
2	01 Haziran – 31 Temmuz	Son 2 yıllık ve 3 aylık ara dönem finansal tablolar	Son 2 yıllık finansal tablolar
3	01 Ağustos – 31 Ekim	Son 2 yıllık ve 6 aylık finansal tablolar	Son 2 yıllık ve 6 aylık finansal tablolar
4	01 Kasım – 30 Kasım	Son 2 yıllık ve 6 aylık ve/veya 9 aylık finansal tablolar	Son 2 yıllık ve 6 aylık veya 9 aylık finansal tablolar
5	01 Aralık – 28 Şubat	Son 2 yıllık ve 9 aylık finansal tablolar	Son 2 yıllık ve 9 aylık finansal tablolar

Çalışma Grubunca Özel sektör tahvil ihraçlarında takip edilen ve henüz hayata geçmeyen son düzenleme **“dövizle” ihraçtır.** Bu konuda 14 Tem. 2009'da SPK'ya ve 27 Tem. Çalışma Grubunca 2009'da Hazine ve TCMB'ye yazılan mektuplar sonrası gelinen son noktada (2009 yaz sonunda) SPK'nın konuyu teknik olarak TCMB ve Hazine nezdinde halletmiş olduğu bilgisinin şifâhen alındığı ancak beklenen 32 sayılı Türk Parası Kanun'un değişikliğinin henüz gerçekleşmediği bilgisi paylaşılmıştır. TL cinsine kıyasla şirketlere daha uzun vade finansman imkanı yaratılabilmesi ve belli amaçlara yönelik (satın alma finansmanı gibi) büyük montanlı ihraçlar gerçekleştirebileceği düşüncesiyle bu konunun gündemde tutularak, takibi önemlidir. *[Bu düzenleme gerçekleşse bile uygulamanın ne derece yaygın olabileceği, özellikle yatırımcı nezdinde beklenebilecek talebin sorgulanması gerektiği ve uygulamada döviz cinsi tahvil olması nedeniyle özellikle takas-saklamada sorunlar yaşanabileceği üyelerce vurgulanmıştır; daha önceki senelerde uygulanan DİBS benzeri yöntemle olası aksamaların aşılabileceği görüşünü de akıldta bulundurmak gerekebilir.]*

Aracı Kurum Ücretlendirme Esaslarına İlişkin Tebliğ Taslağı (Seri: V, No:**) [görüş mektubu 11.03.2010 tarihinde SPK'ya iletilmiştir.]

Tebliğ taslağı ile öngörülen düzenlemeler, zaten sınırlı enstrümanla ve sığ bir piyasada faaliyet gösteren aracı kurumlar için olumlu sonuçlar doğurmayacaktır.

Taslak tebliğin aracı kurumlar açısından olumlu sonuçlar doğurmayacağı düşünülmekte ve TSPAKB olarak da konuya olumlu bakılmamaktadır.

Ülkemizde aracı kuruluşların zaten sınırlı enstrümanla ve sığ bir piyasada faaliyet gösterdikleri, kontrol edilemeyecek ve finansal raporlarda saklanabilecek türden büyük riskleri almanın hemen hemen mümkün olmadığı bir ortamda ayrıca iç kontrol ve teftiş birimleri yanı sıra sermaye rasyoları üzerinden halihazırda kontrol altında tutulduğu da açıktır.

Eğer mutlaka ücretlendirme esasları ile ilgili bir kontrol gerekliyse, bu kontrolün sadece aracı kurumlara değil tüm finans kuruluşlarına uygulanması gerektiği; bunun yanında aracı kurumlara henüz bankalara bile bir düzenleme getirilmemişken böyle bir yükün getirilmesinin erken olduğu konusu dikkat çekicidir.

Sektördeki tek rekabet unsuru insan kaynağı olup; bu konuda farklılaşamayan kurumların iyi çalışanlarını yabancı kurumlara kaptırabileceği bir ortamda, insan kaynakları konusuna müdahale etmenin sektöre zarar vereceği unutulmamalıdır.

Buna karşın ilgili Tebliğ gerekçesinin; FSB'nin tavsiye niteliğinde kararlar aldığı, 5/9/2009 tarihinde yapılan G20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankaları toplantısı sonrasında mali sistemin aşırı risk almalarını engelleyecek şekilde istikrarını ve finansal kuruluşlar ücretlendirme politikalarındaki şeffaflığı sağlamak üzere düzenleme yapma yoluna gittiği ve bu düzenleme ile ülkelerin uyumunu gözden geçireceği olduğuna ancak aracı kurum yöneticilerinin ücretlendirilmesi konusunda yasalarımıza göre mutlak yetkinin ilgili aracı kurumların Yönetim Kurullarında olup, bunun dışında SPK veya sair bir kuruluşa yetki devrini öngören bir tebliğin (ilgili yasalar değiştirilmedikçe) hukuken uygunluğu olmayacağına dikkat edilmelidir.

Oysa ülkemizde yüksek riskli finansal enstrümanlar bulunmadığı için bu tür insan kaynakları ücretlendirme politikaları üzerinde bağlayıcı düzenlemelere de ihtiyaç olmadığı düşünülmektedir.

Bu şekilde bir düzenlemenin rekabet eşitsizliği de yaratacağı; örnek olarak, aracı kurumun 50'den fazla çalışanı varsa ama banka destekli değilse, arkasında banka olan aracı kurumlara göre rekabet gücünü yitirebileceği akılda bulundurulmalıdır.

Konu ile ilgili olarak yine şirketlerin sermaye rasyolarını koruduğu sürece SPK'nın ücretlendirme esaslarına müdahale etmesinin aracı kurumların faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyeceği konusu, SPÇG üyelerince önemle üzerinde durulmaktadır.

Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Taslağı'na İlişkin Görüşler: [görüş mektubu 18.03.2010 tarihinde SPK'ya iletilmiştir.]

Getirilen düzenlemelerle fon portföyü enstrümanlarının çeşitlendirilmesi, prosedürel kolaylık ve maliyet avantajlarının sağlanması, yatırım sınırlamalarının daha esnek hale getirilmesi, vadeli işlem sözleşmelerinde yatırım fonlarında olduğu gibi riski sınırlayarak yatırım amaçlı taraf olunmasına imkan tanınması ve pay grupları oluşturulmasında getirilen imkanlar, sektöre önemli katkı sağlayacak düzenlemeler olup; faydalı olacağına inanılan ilave öneriler:

- Yönetmeliğin 21'inci maddesi gereği emeklilik yatırım fonları portföylerine borsada işlem görmeyen borçlanma araçları dahil edilememektedir ve bu sebeple de ilk ihraçlardan emeklilik yatırım fonu portföyüne sermaye piyasası aracı alınabilmesi ancak borsada işlem görmesi koşuluyla mümkün olabilmektedir. Oysa bu durumun yatırım fonlarında olduğu gibi borsada işlem görmeyen borçlanma araçlarına da yatırım yapılabilecek şekilde değiştirilmesi gerekmektedir.

- Fon portföylerine ilişkin alım satımlarda Yönetmelik gereği; Borsada işlem gören varlıklar için işlemlerin borsa kanalıyla yapılması zorunluluğunun, sektörde Eurobond işlemlerinin borsa kanalıyla gerçekleştirilmesinde sorun yaşanmasına sebep olduğu ve İMKB bünyesinde bulunan Eurobond piyasasında çok düşük işlem hacmi nedeniyle fon portföylerine müşteri giriş çıkışı olduğu durumlarda eurobond alım satım işlemlerinde sıkıntılar olduğu anlaşılmaktadır. Bu sıkıntının giderilmesi için işlem hacmi yüksek olan “tezgahüstü eurobond” piyasasında, hem daha likit hem de piyasa fiyatlarının tam olarak yansıtıldığı ortamda eurobond işlemleri ile sınırlı kalmak kaydıyla fonların hesaplarının bulunduğu Banka ile tezgahüstü gerçekleştirilmesine ilişkin düzenlemenin yapılması konusunun da bir ihtiyaç olarak ortaya çıktığı görülmektedir.
- “Opsiyon sözleşmeleri” emeklilik yatırım fonu portföyüne alınabilecek türev araçlar arasında sayılmasına rağmen; mevcut durumda Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş. (VOB) bünyesinde opsiyon sözleşmelerinin işlem görmemesi sebebiyle, opsiyon sözleşmeleri emeklilik yatırım fonu portföylerine dahil edilememektedir. Yukarıdaki ikinci madde ile bağlantılı olarak; opsiyon sözleşmesi işlemleri için de Fon portföylerine tezgahüstü piyasalardan yapılabilmesine ilişkin düzenlemelerin Kurul’unuzca uygun bulunarak, imkan verilmesinin sektör için önemli olduğu düşünülmektedir.

Görüşe sunulmuş olan yönetmelik taslağında; gerek İzahname değişiklik prosedürlerinin kolaylaştırılmış olması ve gerekse de içtüzük değişikliği ile ilgili gazete ilanlarında getirilmiş olan değişiklikler olumlu karşılanmıştır. Bu değişikliklere ilave olarak;

- a) fonla ilgili her değişikliğin izahname değişikliği gerektirmemesi ile izahname ve içtüzük değişikliklerinde yapılan tüm masrafların fon portföyünden karşılanmasının yarattığı olumsuz etkiyi gidermek üzere,
- b) izahname ve içtüzük değişiklik evraklarında yüksek masrafları yaratmayacak ilgili düzenlemelerin yapılması hususlarının da değerlendirmeye alınması önerilmektedir.

Yine taslak yönetmelik ile sağlanan olumlu bir değişiklik, emeklilik yatırım fonları portföyüne %10 sınırı içerisinde yatırım fonları dahil edilmesine ilişkin olarak her bir yatırım fonu oranının %2’den %5’e yükseltilmesi olmuştur. Bu kapsamda; Borsa yatırım fonlarının ve diğer yatırım fonlarının katılma paylarından oluşan "fon sepeti"nin yatırım fonlarında olduğu gibi, emeklilik yatırım fonlarında da kurulmasına Kurul’unuzca izin verilmesinin de sektör için önemli olacağı düşünülmektedir. Bu şekilde kurulacak ve belirlenecek sınırlar dahilinde SPK tarafından onaylı Portföy Yönetim şirketleri tarafından yönetilecek “fon sepet”leri, emeklilik yatırım fonları veya yatırım fonu katılma belgelerine yatırım yapabileceklerdir.

Yönetmelik gereği emeklilik yatırım fonları, faizsiz fon kurma hakkına sahipken; bunlara Kurul’unuzca getirilen “nemalandırma” mecburiyetinin kaldırılması da önemli taleplerden biridir.

Kayıtdışı Ekonomiyle Mücadele Çalışma Grubu

Kayıt dışı faaliyetlerin özendirilmesi

- İstihdam üzerindeki vergilerin azaltılması (sosyal sigorta primleri, işsizlik sigortası primleri, kıdem tazminatı)
- Geçici bölgesel asgari ücret uygulamasına geçilmesi
- Asgari ücret kadar gelirin vergiden muaf tutulması
- İstihdam mevzuatının esnekleştirilmesi (kısmi süreli, belirli veya geçici süreli istihdam)

Ekonominin kayıt dışı istihdam yaratma potansiyelini güçlendirmesi

- Girişimciliğin gelişmesine engel olan mevzuat ve uygulamaların gözden geçirilmesi
- Aktif bir sanayi politikasının sürdürülmesi
  - Kamu ile sanayi kesiminin arasında kurumsal stratejik ilişki mekanizmasının düzenli olarak çalıştırılması
  - Tarımsal sanayinin desteklenerek tarım sektöründeki kayıt dışılığın azaltılması
- KOBİ'lerin kayıtlı ekonomide istihdam yaratma kapasitelerinin artırılması
  - KOBİ'lerin yeterli ve ucuz krediye erişimlerinin sağlanması
  - KOBİ'lerin kayıt içine girmelerini cazip kılmak amacıyla geçici vergi indirimleri ve/veya desteklerin sağlanması

Aktif istihdam politikalarının izlenmesi

- Mesleki eğitim ve okul sonrası eğitim olanaklarının artırılması
- İşsizlik Sigortası Fonu'nun aktif işgücü programlarının finansmanında kullanılması

Denetim kapasitesinin güçlendirilmesi ve yaptırımların ağırlaştırılması

- “Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Strateji Eylem Planı”nda yer alan veri tabanı paylaşımı ile ilgili tüm faaliyetlerin eşgüdümünün sağlanması
- Tüm birey ve kurumların kamu ile olan ilişkilerinde ve bilgi alışverişinde bir Pivot Referans No (Vatandaşlık No, Sicil No) kullanılması
- Kamu kurum ve kuruluşlarının, tüm varlıklarının (menkul ve gayrimenkul) envanterini çıkartması ve tüm uygulamalarda bilginin standardizasyonunun sağlanması
- Gelir İdaresi ve SGK denetim memurlarının sayısının büyük ölçüde artırılması
- Kayıt dışı ya da düşük ücretli gösterilen işçi çalıştırmaya verilen cezaların ağırlaştırılması ve bu konuda sıkça af çıkarma uygulamasına son verilmesi

Kayıt dışı ile mücadelede toplumsal mutabakatın güçlendirilmesi

- Kamu ve sivil kesimlerin işbirliği ile tüm paydaşların dahil edileceği bütünsel ve entegre bir iletişim kampanyasının geliştirilmesi ve uygulamaya konulması
- Toplumda var olan kayıtdışılığın istihdam yarattığı ve ekonomiyi dışsal şoklara karşı koruyan bir sünger vazifesi gördüğü biçimindeki bakış açısının değiştirilmesi
- Kayıtdışılığın verimlilik, rekabet gücü ve insan kaynağı kalitesinin artırılmasının önünde bir engel olarak ülke ekonomisine ve özellikle KOBİ'lere olan maliyetinin vurgulanması

Kayıt dışı ile mücadelede kurumsal işbirliğinin güçlendirilmesi

- 2009 Şubat ayında yayınlanan “Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Strateji Eylem Planı 2008-2010” Başbakanlık Genelgesi ile Gelir İdaresi Başkanlığı, ilgili tüm kamu kuruluşlarının bu konudaki çalışmalarını koordine etmekten sorumlu kuruluş olarak belirlenmiştir
- İlgili kamu kuruluşları eylem planında yer alan faaliyetleri Gelir İdaresi Başkanlığı'na üçer aylık dönemler itibariyle raporlayacaklardır

- Sivil kesim, kamu kuruluşları ile eşgüdüm içerisinde işbirliği yapmak amacıyla Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Platformu’nu kurma hazırlıkları içerisinde
- Platformun amacı, kayıtlı ekonominin geliştirilmesi hedefiyle;
  - Kamu yönetiminin ekonominin kayıt altına alınması amacıyla uygulamaya koyduğu kararları desteklemek,
  - Uygulama aksaklıklarını belirleyerek düzeltme yöntemleri hakkında çalışma yapmak,
  - Uygulamaların etkinliğini ölçerek kamuoyu ile ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşmak,
  - alınması gerekli tedbirler hakkında önerilerde bulunmak,
  - Kamu karar süreçlerine katılımı sağlamaktır.

Kamu Reformu Çalışma Grubu

Karar alma süreçlerinde STK katılımı

Sivil toplumun ve ilgili toplum kesimlerinin, her düzeydeki kamu politikalarına, bu politikalar henüz oluşum aşamasında iken katılması önemlidir. Bu yapıldığı takdirde, politikaların doğru bir şekilde yapılandırılması, toplum tarafından sahiplenilmesi ve kamu kesimi ile toplum arasında daha iyi bir iletişim kurulması sağlanmış olacaktır.

Kamu Alımları Sisteminin AB'ye uyumu

Kamu kuruluşlarının mal, hizmet ve yapım işleri alımları bir taraftan kamu harcamaları diğer taraftan da ülke ekonomisi içerisinde önemli bir paya sahiptir. Kamu harcamalarının etkin bir biçimde gerçekleştirilmesi hem kamu tasarruflarına olumlu katkıda bulunacak hem de vergi mükelleflerinin parasının gerçek değerinde harcanmasına ve dolayısıyla ekonomide kaynakların optimal olarak tahsis edilmesine yardımcı olacaktır.

Etkili bir kamu alımı sistemi ve uygulaması bütün ülkeler için önemli olmakla beraber, bu ihtiyaç özellikle gelişen ülkelerde önemini daha fazla hissettirmektedir. Çünkü bu ülkelerde hem gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında kamu harcamaları iktisadi faaliyetin önemli bir kısmını oluşturmakta hem de kamu açıklarının makro ekonomi üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır.

Kamu alımlarında rekabeti etkili bir biçimde sağlamak ve sürdürebilmek için;

- alımlar hakkındaki ayrıntılı ve anlaşılır bilgilerin mümkün olan en geniş alanda ilan edilmesi,
- istekliler arasında ayrımcılık yapılmaması,
- isteklilere makul bir teklif hazırlayabilecekleri kadar geniş zaman verilmesi,
- kazanan teklifin belirlenmesinde kullanılacak ölçütün önceden açıklanması,
- alımı yapan idarelerin saydam çalışarak genel idare içinde ve kamuoyu önünde hesap verebilir olması gerekmektedir.

Avrupa Komisyonu 2009 yılı İlerleme Raporu'nun tespit ettiği üzere, Türkiye'nin kamu alımları mevzuatı muhtelif bakımlardan halen AB müktesabatıyla uyumlu değildir. Uyum düzeyinin en düşük olduğu alanlar “kanunun kapsamı ve istisnalara ilişkin hükümler” ve “itiraz mekanizmasının işleyişi”nde görülmektedir.

Kamu İhale Kanunu, uzun istisna listesi dolayısıyla, AB müktesabatına uyumlu değildir. Kanunda yapılan her bir değişiklik, kamu kurumlarının mal ve hizmet alımlarına ilişkin yeni ilave istisnalar getirilmektedir. Kamu İhale Kurumu'nun yayımladığı ihale istatistiklerinde, söz konusu istisnalar çerçevesinde yapılan alımların 2008'de % 31,8 oranında arttığı belirtilmiştir. Bu durum, son AB İlerleme Raporu'nda da tespit edilmiştir.

İtiraz mekanizmasında, itirazların sayısını azaltmaya yönelik değişiklikler yapılmıştır. Ardı ardına gelen itirazlar nedeniyle ihalelerin tamamlanamaması, idarenin sıkıntılarından biridir. Bunu tespit etmekle birlikte, 2008 yılında kabul edilen değişiklik olumlu değildir. İhale komisyonlarının iptal ettiği ihalelere karşı başvuru imkanının ortadan kaldırılması uygun değildir.

Avrupa Komisyonu 2009 yılı İlerleme Raporu'nun tespit ettiği üzere, Türkiye'nin kamu alımları mevzuatı muhtelif bakımlardan halen AB müktesabatıyla uyumlu değildir. Uyum düzeyinin en düşük olduğu alanlar “kanunun kapsamı ve istisnalara ilişkin hükümler” ve “itiraz mekanizmasının işleyişi”nde görülmektedir.

Şirketler Hukuku Çalışma Grubu

Türk Ticaret Kanunu Tasarısı

İş dünyasının “yaşam kurallarına” yeni bir bakış açısı getiren yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK), Türk şirketlerinin uluslararası toplumun ve piyasaların güvenilir bir aktörü olması, bilgiye kolay ulaşabilen bir toplum yaratılması için **şeffaflık** ilkesinin gözetilmesi ve Türkiye’nin Ulusal Program dahilindeki taahhütleri çerçevesinde, Avrupa Birliği’ne (AB) uyumun sağlanması hedefleri gözetildiğinde son derece büyük öneme sahiptir. Yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olma zorunluluklarının kaldırılması, müteselsil sorumlulukta farklılaşmaya imkan veren bir anlayışın getirilmesi, tek kişilik anonim ve limited şirketler ile şirketler topluluğuna ilişkin düzenlemeler gibi önemli ve “reform” niteliği taşıyan değişiklikler bu çerçevede değerlendirilmektedir.

Bununla beraber, sözkonusu yeniliklerin sadece düzenlemeyle sınırlı kalmaması, uluslararası uygulamalarla uyumlu ve sağlıklı bir şekilde hayata geçirilmesi de yasal düzenlemeler kadar önem taşımaktadır.

Yönetim Kurulu'nun Şubat ayında düzenlediği Ankara ziyaretleri kapsamında, TÜSİAD tüm taraflar ile TTK hakkında görüş alışverişinde bulunmuştur. Gerek iktidar partisi gerekse muhalefet partilerinin yetkilileri ile yapılan görüşmeler TTK'nın yasalaşması için bir takvimin belirlenmesi ve konuya makul bir sürenin tahsis edilmesi halinde tüm tarafların tasarıyı desteklediğini ortaya koymuştur.

Türk iş dünyasının temsilcisi olarak TTK'nın hayati öneme sahiptir. Bu bağlamda, TÜSİAD söz konusu takvimin bir an önce belirlenmesinin ve takvime sadık kalınmasının **takipçisi ve destekçisi** olacaktır.

Türk Borçlar Kanunu Tasarısı

Bir temel kanun olan Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) da, TTK gibi, AB ile uyumun sağlanması hedefleri de gözetilerek, günün şartlarına ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek hale getirilmesi ve özellikle dilinin sadeleştirilmesi ihtiyacı ciddi bir şekilde hissedilmekteydi. Bu ihtiyaçlar gözetilerek hazırlanmış bulunan ve borç ilişkilerini iyileştirmelerin yanı sıra, çalışma hayatını çağdaşlaştıracak olan TBK'nın, TTK ile birlikte en kısa zamanda kanunlaşması gerekmektedir.

Yabancı Sermayeli Şirketlerin Gayrimenkul Edinimi

Bilindiği gibi Anayasa Mahkemesi 11 Mart 2008 tarihli kararı ile Kanun'un, yabancı yatırımcıların Türkiye'de kurdukları veya iştirak ettikleri tüzel kişiliğe sahip şirketlerin, Türk vatandaşlarının edinimine açık olan bölgelerde taşınmaz mülkiyet veya sınırlı ayni hak edinmelerine” olanak sağlayan 3. maddesinin (d) bendini oyçokluğu ile iptal etmiştir. Bu durum, Türk Kanunlarına göre kurulmuş, Türk Ticaret Sicil Müdürlüklerine tescil edilmiş ve Türk şirketi sayılan yabancı sermayeli şirketlerin taşınmaz edinimine sınırlamalar getirilmesine sebep olmuştur. Ardından 2008 Temmuz ayında yürürlüğe giren "Tapu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile Kanun'un 36. maddesinde yapılan değişiklik ile yabancı sermayeli şirketlerin taşınmaz mülkiyeti ile sınırlı ayni hak edinimi tekrar düzenlenmiştir. Kanun'un 36. maddesinin uygulanmasına yönelik Kasım 2008 tarihinde yürürlüğe giren "Yabancı Sermayeli Şirketlerin Taşınmaz Edinimine İlişkin Yönetmelik" ile de yabancı sermayeli şirketlerin taşınmaz edinimi taleplerinin şirketlerin ana sözleşmesine uygun olup olmadığının değerlendirilmesi valiliğe bırakılmıştır. Yönetmelik yürütmenin yasa koyucunun önüne geçtiği bir durum yaratmış, aynı zamanda yabancı sermayeli şirketlerin taşınmaz edinimini bir kez daha çıkmaza sokmuştur.

Yabancı sermayeli şirketlerin gayrimenkul edinimine ilişkin atılacak adımların başında **Tapu Kanunu'nun 36. maddesinin yeniden düzenlenmesi gelmelidir.** Çünkü kanun mevcut haliyle yabancı sermayeli şirketlerin taşınmaz edinimini oldukça güçleştirmektedir. Taşınmaz edinimin valiliğin iznine tabi olması, edinim işlemlerini ciddi sürede geciktirmektedir. Sınırlamanın yalnızca askeri yasak bölgeler, güvenlik bölgeleri, stratejik bölge ve özel güvenlik bölgesiyle sınırlı olması gerekmektedir.

Gerek iktidar partisi gerekse muhalefet partilerinin yetkilileri ile yapılan görüşmeler TTK'nın yasalaşması için bir takvimin belirlenmesi ve konuya makul bir sürenin tahsis edilmesi halinde tüm tarafların tasarıyı desteklediğini ortaya koymuştur.

Kanun özellikle İcra İflas Kanunu ve Devlet İhale Kanunu ile uyumlu halde değildir. Bilindiği üzere İcra İflas Kanunu ve Medeni Kanun'un 705. maddesine göre tescil olmadan yani ihalenin kesinleşmesiyle kazanılmaktadır. Bu durumda ihalenin kesinleşmesi ve alıcı tarafından (yabancı sermayeli şirket) bedelinin yatırılması halinde valilik tarafından izin verilmez ise ne olacağı belirsizdir. Aynı şekilde Devlet İhale Kanunu'na göre ihale kararının kesinleştiğinin tarafına bildirilmesinden itibaren alıcı, onbeş gün içinde satış bedelini yatırması gerekmektedir. Valilik tarafından izin verilmez ise ne olacağı yine belirsizdir.

Tapu Kanunu'nun 36. maddesinde, yabancı sermayeli şirketlerin hiç bir sınırlamaya tabi olmadan (tıpkı yabancı şirketlerin olduğu gibi) taşınmaz rehini edinebileceği hükmüne yer verilmemiştir. Kanunla düzenlenmesi gereken bu konudan doğan boşluk nedeniyle ortaya çıkan sorunlar yönetmelik hükmü ile aşmaya çalışılmaktadır. Hazine Müsteşarlığı, Yönetmelik üzerinde değişiklik yapılmasına ilişkin ilgili taraflarla bir kaç toplantı düzenlenmiş ve toplantılar sırasında iletilen görüşlerin çerçevesinde Yönetmeliğin tekrardan düzenleneceği belirtilmiştir. En son 12 Ocak 2010 tarihinde gerçekleşen toplantının ardından Yönetmeliğin son hali ilgili taraflar ile henüz paylaşılmamıştır.

Fikri Haklar Çalışma Grubu:

Anayasa Mahkemesi'nin E:2005/57 ve K:2009/19 Sayılı kararı ile iptal edilen "551 Sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 136. maddesinin cezalara ilişkin (b) ile 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 48. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin iptalinden doğacak olan hukuki boşluk

Hatırlanacağı gibi, Anayasa Mahkemesi, Temmuz 2009'da aldığı çok kritik bir karar ile, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin bir kısım cezai hükümlerinin iptal etmiş ve iptal edilen hükümlerin doğuracağı hukuksal boşluk Mahkeme tarafından kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden dolayı, yeni bir kanuni düzenlemeye gidilebilmesi teminen bu iptal kararının altı ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştü. Tanınan süresinin dolmasının ardından, yeni bir düzenlemeye gidilmemesi nedeniyle binlerce marka davası düşmüştü.

Halihazırda aynı sorun Patent ve Faydalı Modeller ile Endüstriyel Tasarımlar için doğmuştur. Anayasa mahkemesi patent ve faydalı modeller ile endüstriyel tasarımlara ilişkin KHK'ların bir kısım ceza hükümlerini kararı ile iptal etmiş ve yeni düzenlemenin hazırlanması için bir senelik bir süre vermiştir. Eğer bir düzenleme yapılmaz ise bu süre Haziran 2010 tarihinde sona erecek ve yaklaşık 4000 dava bu karardan etkilenecektir.

Bu durum fikri haklar konusunda konjonktürel değişimlerden bağımsız, uzun vadeli bir stratejinin olmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede, "Patent ve Faydalı Model Kanunu Tasarısı", "Markalar Kanunu Tasarısı" ve "Tasarımların Korunması hk. Kanun Tasarısı" AB normları çerçevesinde bir an önce yasalaşmalıdır.

Bu kanunların yasalaşmaması durumunda ceza hükümlerini yeniden düzenleyecek bir kanun hazırlanmalıdır. Ancak bu amaçla hazırlanan ve Mayıs 2009 tarihinde tarafların görüşüne açılan "Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" ceza hükümlerinin caydırıcılığını ortadan kaldıran bir nevi örtülü af niteliğindedir.

World Economic Forum tarafından her sene hazırlanan Küresel Rekabet Raporuna göre Türkiye fikri haklar alanında 133 ülke arasında 105. sırada yer almaktadır. Tüm bu gelişmeler, Türkiye'nin önümüzdeki dönemde daha da aşağı sıraya düşeceğine işaret etmektedir. Türkiye'nin yatırım ortamını iyileştirmek adına birçok adım atılırken bu alanda olduğumuz yerden bizi daha da geriye düşecek düzenlemelerin hazırlanıyor olması son derece düşündürücüdür.

Anayasa mahkemesi patent ve faydalı modeller ile endüstriyel tasarımlara ilişkin KHK'ların bir kısım ceza hükümlerini kararı ile iptal etmiş ve yeni düzenlemenin hazırlanması için bir senelik bir süre vermiştir. Haziran 2010 tarihine kadar bir düzenleme yapılmazsa yaklaşık 4000 dava bu karardan etkilenecektir.

Perakende Sektörü ve Tüketici Hakları Çalışma Grubu:

Alışveriş Merkezleri, Büyük Mağazalar ve Zincir Mağazalar Kanunu Tasarısı Taslağı

Tasarı ile düzenlenmek istenilen hususlar halihazırda diğer kanunlar ile zaten düzenlenmektedir. Bu bağlamda, getirilen yeni hükümler; başta muğlak kıstaslara bağlanmış izin süreci ile uygulamada karışıklığa yol açacak, işletmelere ek yük getirecek ve serbest rekabet ortamını zedeleyerek, piyasa ekonomisinin sağlıklı işleyişine müdahale edecek niteliktedir. Sayılanan hususlara açıklık getirilmek istenilirse:

Bir ticari müessesenin kuruluşu, faaliyette bulunması ve denetlenmesinin esasları Ticaret Kanunu hükümleri ile detaylı olarak belirlenmiştir. Bu nedenle mevcut Ticaret Kanunu yürürlükte iken ek bir Kanun ile düzenleme yapmak, uygulamada kargaşaya yol açabilecektir.

Tasarı ile “yapı, nüfus ve trafik yoğunluğu, ulaşım ve altyapıya gelecek yükler, depreme ve yangına dayanıklılık” gibi kıstas dayanılarak izin süreci yaratmak ise, zaten yapı/çevre/belediye mevzuatı çerçevesinde bu ölçütler dikkate alınarak yapılan imar planı, inşaat ruhsatı, yangın ruhsatı vb. alınırken geçilen süreçlerin, yatırımcı tarafından tekrar geçilmesine yol açacak, hem devlete ve yatırımcıya ek mali yük getirerek, hem de yaratacağı bürokrasi ile izin süreçlerini uzatarak, yatırım engeli haline gelecektir.

Ödemeler ve sözleşme yapılması mevcutta Ticaret Hukuku ve Borçlar Hukuku tarafından detaylı bir şekilde tanımlanmıştır. Tasarının bu alanları düzenlemesi serbest ticaret ve sözleşme serbestisi ilkelerini ihlal etmesi anlamına gelmektedir. Aynı şekilde taraflar arasında sözleşme yok ise, ödemeye ilişkin olarak kanunla süre belirlenmesi de hukuka aykırıdır.

Çalışma saatlerine ilişkin hüküm ise idareye sınırsız yetki tanınmıştır. Ayrıca, maddede yer alan kriterler uygulanarak çalışma saatleri belirlendiğinde, örneğin aynı Büyükşehir sınırları içerisinde farklı ilçelerde, ya da aynı ilçe sınırları içerisinde farklı semtlerde dahi farklı uygulamalar olabilecektir ki, bu durum sektör içinde haksız rekabete neden olacaktır.

“Faaliyet gösterilecek yerdeki esnaf ve sanatkarlar ile küçük ve orta boy işletme yoğunluğu” ve “Büyük mağazaların şehir merkezlerine ve birbirlerine olan uzaklıkları”nın izin kriterleri arasında sayılması, izin süreçleri, öngörülemez bir yatırım atmosferi yaratarak sektöre yapılması planlanan yatırımı engelleyecek niteliktedir. Ayrıca, büyük mağaza sayısının kontrol altında tutularak bölge içinde serbest rekabet ortamına müdahale edilecektir.

Aktarmaya çalıştığımız temel prensipler ve rekabet hukuku ilkeleri çerçevesinde, Tasarının bugünkü halinin perakende sektörünü geleceğe taşımak yerine gelişmesini engelleyecek nitelikte olduğu ayrıca gerekçede belirtildiği üzere esnaf ve sanatkarı geliştirici yapıdan da uzak olduğu görülmektedir. Sonuç olarak AB müzakere sürecinde en önemli konulardan birisi olan tam olarak kayıtlı, kurallı ekonomiye geçilmeden organize perakendeciliği hedef alan bir yasanın çıkarılmaya çalışılması, tüketici ve ülke ekonomisi menfaatlerine önemli bir sekte vuracak, ayrıca kayıt dışı ekonomiyi teşvik edecektir.

Sanayi Çalışma Grubu

Sanayi Stratejisinin Oluşturulması

TÜSİAD toplu analiz içeren basit ve uygulanabilir bir planın oluşturulmasının ülkemiz sanayisi için geçmiş sanayi politikası söylemlerine kıyasla daha fazla fayda sağlayacağına inanmaktadır. Sanayi politikasının oluşturulması için sanayi stratejisi-sanayi politikası-sanayi envanteri temelli bir yaklaşımdan ziyade veri temelli ve rekabet politikası odaklı bir analiz yapılması gerekmektedir. Sanayi politikasının bir plan çerçevesinde ve belirli sektörler ekseninde oluşturulması genellikle planlı kalkınma ekonomilerinde kullanılan ve çalışan bir yöntemdir. Batıda ise, sanayi stratejisi dendiğinde rekabetçilik anlaşılmaktadır. Bu çerçevede verimlilik analizi, Ar-Ge ve inovasyon ve teknoloji seçiminin bu analizin odak noktasında yer alması gerekmektedir. TÜSİAD olarak bizim bu seneki planımızda sektörlerin teknolojik seviyeleri baz alınarak bir rekabet analizine dayanan sektörel bir sıralama yapılması çalışması yer almaktadır. Bu çerçevede, teknoloji seçmek için veri üretilmesi de bir ön koşuldur. Rekabetçi ve uygulanabilir bir sanayi politikasının oluşturulması yukarıda bahsi geçen sorunların da çözümüne yardımcı olacaktır.

Sanayi stratejisine katkıda bulunmak ve sanayicinin sorunlarını dile getirmek üzere TÜSİAD çeşitli çalışmalar yapmaktadır. TÜSİAD, 2008 yılında hazırlamış olduğu “Türk Sanayisi için Yol Haritası”ndan hareketle geniş ve üst düzey katılımlı sektörel konferanslar düzenlemektedir. Bu sene özellikle tekstil ve demir-çelik sektörlerinde bu tip seminerlerin düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

Sanayi Politikası Yuvarlak Masa Toplantıları

Türkiye’de sürdürülebilir büyüme temelli ve ülkenin üretkenliğinin artırılmasına yönelik uygulanabilir bir sanayi politikasının oluşturulmasına katkı sağlamak amaçlı çalışmalar yapmak üzere yeni bir yapı oluşturulmasına (Sanayi Politikası Yuvarlak Masa Toplantıları) ve senede iki defa toplantı yapılmasına karar verilmiştir.

Sanayi Politikası Yuvarlak Masa Toplantılarında ülkenin önde gelen sanayicileri ile siyasetçi ve akademisyenleri buluşturarak sanayiye ilgilendiren konularda görüş alışverişinde bulunulması planlanmaktadır. 18 Eylül 2010 tarihinde gerçekleştirilecek ilk toplantıya Sayın Dani Rodrik’in çağrılması planlanmaktadır.

Teşvik Politikaları

Teşvik politikalarının etkisinin değerlendirilmesi önemlidir. T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı’nın raporları dışında teşvik politikalarının gerçek etkilerini değerlendiren analizlerin yapılması devletin sınırlı kaynaklarının etkili bir biçimde kullanılması için önemlidir. Teşvik politikalarının etkisinin artırılması için önerilerimiz aşağıda bilgilerinize sunulmaktadır:

Büyük Proje Yatırımlarına Yönelik Öneriler:

Büyük proje yatırımlarına yönelik olarak sektör ayırımına gidilmemesi tercih edilmelidir. Bu yaklaşım yerine belirlenecek bir tutarın üzerindeki yatırımlar büyük proje yatırımları kapsamına alınarak KDV İstisnası, Gümrük Vergisi Muafiyeti, Kurumlar/Gelir Vergisi İndirimi ve Yatırım Yeri Tahsis teşviklerinden yararlanmalıdır.

Ancak, büyük proje yatırımlarına yönelik sektörel ayırım yapılması hususunda bir irade var ise, büyük proje yatırımlarına ilişkin sektörler “enerji”, “gıda sanayii” ve “savunma sanayii” gibi ülke kalkınmasında önem taşıyan sektörler de makul asgari yatırım limitleri tespit edilerek eklenmelidir.

Nakit desteği:

Kalkınmada öncelikli sırada yer alan 3. ve 4. bölgedeki yatırımlara suüstümale mahal vermeyecek şekilde düzenlenmiş eski kaynak destekleme primi benzeri nakit desteği uygulanmalıdır.

Sanayi politikasının oluşturulması için sanayi stratejisi-sanayi politikası-sanayi envanteri temelli bir yaklaşımdan ziyade veri temelli ve rekabet politikası odaklı bir analiz yapılması gerekmektedir.

Teşvik politikalarının sanayi politikalarına paralel bir şekilde oluşturulması Türkiye sanayisine azami katkının sağlanması ve devletin sınırlı kaynaklarının etkili bir biçimde kullanılması için kritik öneme sahiptir.

Faiz indirimi ve nakit desteği, nakit olarak ödenmek yerine işletmenin devlete ödediği vergilerden (devlete olan sorumluluklarına) mahsup edilmesi yoluyla yapılmalıdır.

Kurumlar Vergisi Kanunu Mad. 32/A (İndirimli Kurumlar Vergisi) Revize Edilmelidir :

Yatırımların desteklenmesi amacıyla düzenlenen İndirimli Kurumlar Vergisi (K.V.K. Mad.32/A) uygulaması, sadece yeni yatırımdan elde edilen kurum kazançları üzerinden uygulanacağı için, devam eden işletmelere yatırım döneminde bir rahatlama getirmemektedir. Oysa işletmelerin finansal desteğe en çok ihtiyaç duydukları dönem yatırım dönemidir. Dolayısıyla indirimli kurumlar vergisi kapsamında sağlanacak destek, kurum kazancının tamamına uygulanabilir olmalıdır.

Söz konusu madde uygulamasında 4238 ve 3996 sayılı kanun kapsamında Yap-İşlet-Devret ve enerji yatırımları, indirimli kurumlar vergisi desteği dışında bırakılmıştır. Bu yatırımları engelleyen sınırlandırmalar kaldırılmalıdır.

Yukarıda sayılan hususlar çerçevesinde K.V.K. 32/A maddesi revize edilmelidir.

Yatırımlardaki KDV İstisnasının Sınırları Genişletilmelidir:

KDV istisnası, sadece makina ve teçhizatla sınırlı tutulmayıp, tesislerin imal ve inşasıyla ilgili olarak yapılan her türlü teslim ve hizmetleri kapsamalıdır.

Yatırımlar Üzerindeki Stopaj Yükü Aşaltılmalıdır:

Yatırım Teşvik Belgesi kapsamındaki enerji yatırımları ile ilgili yurtdışı kuruluşlardan sağlanan know-how, teknik destek vb gayrimaddi haklar nedeniyle yapılan ödemeler %0 oranında gelir ve kurumlar vergisi stopajına tabi tutulmalıdır.

Sanayinin Üzerindeki Yüklerin Kaldırılması

Sanayinin üzerindeki enerji fiyatları, avukat tutma, yeminli mali müşavir, SSK ödentierli, borsa aidatları, gümrük, belediye harç ve ihracatçı birliği ödentileri ve diğer odalar ile ilgili ödentileri gibi sanayinin rekabetçiliğini engelleyen yüklerin kaldırılması önem taşımaktadır.

Çevre Çalışma Grubu

İklim Değişikliği

Küresel bir sorun olan iklim değişikliği ile mücadele, atmosfere en çok sera gazı salan tüm ülkelerin sorumluluk alacakları ve samimi bir irade gösterecekleri küresel düzeyde bir işbirliğiyle gerçekleştirilebilecektir. Gelecek kuşaklara sorumluluklarımız çerçevesinde Türkiye'nin iklim değişikliği ile mücadele ve düşük karbonlu ekonomiye geçmeye yönelik uluslararası çabalardan uzak kalmaması gerekmektedir. Türkiye'nin kişi başına düşen milli geliri ve sanayileşme seviyesi göz önünde bulundurularak, 2012 sonrası yeni oluşturulacak iklim rejiminde gelişmiş ülkeler düzeyinde bir emisyon azaltım yükümlülüğü alması beklenmemelidir.

2012 sonrası uluslararası iklim değişikliği müzakereleri çerçevesinde, Türkiye'nin güvenilir veri ve bilgiye dayanan güçlü bir müzakere pozisyonu ve düşük karbonlu ekonomiye geçişi destekleyen entegre bir iklim değişikliği politikasına ihtiyacı vardır.

2012 sonrası yeni iklim rejimi küresel, kapsamlı, esastı, gerçekçi, hakkaniyetli ve farklı ulusal şartlara ve imkanlara sahip ülkelerin de yer alacağı bir esneklikte olmalıdır.

Türkiye ekonomisinin yıllık %5-6 büyümesine ihtiyacına bağlı olarak oluşacak temel referans senaryo veri alınarak emisyon artışından azaltım yapmaya yönelik çalışmalara ihtiyaç vardır.

2012 sonrası yeni iklim rejiminde çevre dostu teknik ve teknolojilerin geliştirilmesi ve Türkiye sanayisi için bir rekabet avantajı sağlaması yönünde çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği

Çevre ve Orman Bakanlığı 30.07.2004 tarihli ve 25538 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Ambalaj ve Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği"ni yürürlükten kaldırarak; 24.06.2007 tarihli ve 26562 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, "Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği"ni uygulamaya koymuştur.

Yönetmelik maddelerinde yer alan muhtelif tanımlar birbirleriyle çelişmekte, hüküm ve uygulamalar kayıt dışı ekonomiyi ve haksız rekabet koşullarını teşvik etmekte, ülkemizin teknik ve idari alt yapı koşullarından dolayı uygulamada zorluklara neden olmakta ve üreticilerle birlikte sektördeki tüm tarafları olumsuz etkilemektedir. Piyasada haksız rekabet yaratan ve kayıtdışı ekonomiyi teşvik eden "bedelsiz" teslim yükümlülüğünün kaldırılarak "kirleten öder" prensibi çerçevesinde yeni bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

2012 sonrası uluslararası iklim değişikliği müzakereleri çerçevesinde, Türkiye'nin güvenilir veri ve bilgiye dayanan güçlü bir müzakere pozisyonu ve düşük karbonlu ekonomiye geçişi destekleyen entegre bir iklim değişikliği politikasına ihtiyacı vardır.

Tüm ambalaj atığı üreticilerine, ambalaj atıklarını bedelsiz olarak belediyelere vermesi yükümlülüğü kayıt dışı ekonomiyi ve haksız rekabet koşullarını teşvik etmekte, ülkemizin teknik ve idari alt yapı koşullarından dolayı uygulamada zorluklara neden olmakta ve üreticilerle birlikte sektördeki tüm tarafları olumsuz etkilemektedir.

Tarım ve Gıda Çalışma Grubu

Tarım ve Gıda Politikalarının Değerlendirilmesi

Günümüze kadar uygulanan tarım politikaları, üretimin pazar sinyallerine uygun olarak gelişmesini engelleyici, üretici gelirlerinde istikrarsızlık yaratıcı ve gelir dağılımını bozucu etkiler yaratmıştır. Bu durum, ürünlerde iç ve dış pazarlarda değerlendirilemeyen stokların ve arz eksikliğinin oluşmasına yol açmaktadır. Ayrıca, sağlanan desteklerin üreticiye yeteri kadar yansımaması nedeniyle arzu edilen sosyal amaçlar gerçekleştirilememiş ve kamu kaynaklarına önemli ölçüde yük getirilmiştir.

Üretimin serbest rekabet koşullarında piyasa sinyallerine uygun bir şekilde gelişimine izin verilmesi için devletin fiyat müdahalelerinden uzaklaşması, ürün borsalarının ve hallerin geliştirilmesi gerekmektedir. Tarım sektörünün rekabetçi bir yapıya kavuşturulması hayati önem taşımaktadır. Bu amaçla, tarımın girdi piyasalarının düzgün işlemesi, üretim faktörlerinin piyasa fiyatlarından temin edilebilmesi, bu açıdan diğer sektörlerle rekabet edebilmesi ve ürününü makul bir karla işleyen rekabetçi piyasalarda satabilmesi gerekmektedir.

Gerek tarım ve gıda, gerekse hayvancılık sektörlerinde rekabetçi piyasaların oluşturulabilmesi için önceliklerin belirlenmesi yerinde olacaktır. Bu önceliklerin başında tarımda kurumsal altyapının geliştirilmesi gelmektedir. Kurumsal altyapının başlıca unsurlarını mülkiyet hakkı, tarımsal finans, tarımsal araştırma ve yayım, bilgi sistemi oluşturmaktadır. Ayrıca, Türkiye tarımının ivme kazanması için çiftçiden başlayıp Ar-Ge kuruluşlarında sonlanan bir zincir oluşturmak gerekmektedir.

Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanun Tasarısı

Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanun Tasarısı çok kapsamlı bir tasarıdır. Bu çerçevede Kanunun AB'ye uyumlu bir hale getirilerek

- Gıda, Yem Kanunu
- Veteriner Hizmetleri Kanunu
- Bitki Sağlığı Hizmetleri Kanunu

şeklinde 3 ayrı Kanun olarak hazırlanması ve kanunlaşmanın uygulama ve yürütme aşamasında sektör açısından daha verimli sonuçlar ortaya koyacaktır.

Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar

TÜSİAD, son üç senedir AB'nin de gündeminde olan genetiği değiştirilmiş organizmalar ile ilgili bir düzenleme yapılmasının kritik öneme sahip olduğunu düşünmektedir. Ancak, şu anda TBMM'nin de gündeminde bulunan Gıda ve Yem Amaçlı GDO ve Ürünleri Hakkında Yönetmelik Tasarısı'nın ilk oluşturma aşamasından beri devam eden bir takım aksaklıklara da dikkat çekilmesi önemlidir. Bahse konu yönetmelik GDO ürünlerinin ithalatına yöneliktir ve ürünlerin Türkiye'de üretimini yasaklamaktadır. Düzenlenen yönetmelik ile sadece GDO'lu ürünlerin ithalatına izin verilmesi ve Türkiye'de üretimine izin verilmemesi haksız rekabet ortamı oluşturmakta ve piyasada dışa bağımlı bir yapıyı desteklemektedir.

GDO'lu ürünlerin üretiminin önündeki engel, uygulamada bilimsel araştırmaların yapılmasının da önüne geçmektedir. Üretimin yasaklanması

genetik mühendisliği alanında yapılan çalışmalar için hem uygulamada belirli zorluklar yaratmakta, hem de firmaların AR&GE çalışmalarına fon aktarmalarını engellemektedir. Bu çerçevede, yapılan çalışmalar da teori ile sınırlı kalmaktadır.

Bahse konu yönetmelik taslağı ile daha evvel bir ürünün GDO'lu tanımlanabilmesi için belirlenen AB ile de uyumlu olan %0,09 oranındaki eşik değer yürürlükten kaldırılmıştır. Taslak Yönetmelik'te her bir ürün için eşik değerin Bakanlık tarafından

GDO'lu ürünler ile ilgili yapılacak yapılacak düzenlemelerin AB'de kabul gören standartlar ile uyumlu bir şekilde oluşturulması önem arz etmektedir.

belirleneceği belirtilmektedir. Bu değerlerin AB ile uyumlu bir şekilde Yönetmelik içerisinde yayımlanması konunun yatırımcı açısından netleşmesini sağlayacaktır. Bu çeçevede,

kabul edilecek değerin AB’de kabul gören standartlar ile uyumlu olması yatırımcılar için önemli bir diğer husustur. 18.03.2010 tarihinde kabul edilen Biyogüvenlik Kanunu’nun 15. Maddesi ile getirilen cezai hükümlerin hapis cezası iğeriyor olması da GDO konusunda AB ile farklılaşılan bir diğer husustur.

GDO’lu ürünler ile ilgili bir yönetmeliğin altyapı çalışmaları tamamlanmadan çıkartılması Ekim ayında çıkan yönetmelikte de yaşandığı üzere gümrük ve labaratuvarlarda yığılma olması ihtimalini güçlendirmektedir. Belirli özel labaratuvarlara konu ile ilgili yetki verilmiş de olsa halihazırda akredite labaratuvar sayı ve donanımının yetersizliği ve yeni labaratuvarların kuruluş maliyetinin yüksekliği ilgili onay ve yatırım süreçlerinin uzun bir zaman alması ve getirilen ek maliyetler, ekonomik kayıplar yaşanmasına neden olmaktadır. Ayrıca, belirlenen labaratuvar koşullarında uygulamada standardizasyonun sağlanması rekabetçilik açısından önem taşımaktadır.

Ulaştırma Çalışma Grubu

Ulaştırma-sanayi entegrasyonu

Türkiye'de ulaştırma politikasının geliştirilerek dört ulaştırma modunun verimli bir şekilde kullanılması rekabet gücünün artırılmasından, çevreye verilen zarar ve bölgeler arası farklılıkların giderilmesine kadar değişik alanlara hizmet edecektir. Ulaştırma sektörünün rekabetçi bir şekilde gelişimi için Ulaştırma Çalışma Grubu'nun da üzerine eğildiği temel husus ulaştırma politikasının sanayi politikası ile entegre bir yaklaşımda oluşturulmasıdır. Bu kapsamda, Türkiye'nin coğrafi konumuna uygun biçimde ülke genelinde ulaştırma modlarının bütünleşik olarak kullanılabileceği düğüm noktaları şeklinde lojistik merkezlerin geliştirilmesi mevcut sanayi bölgelerinin planlanmasına uygun olarak tasarlamak durumundadır. Bu çerçevede, oluşturulacak olan politikalar da süreklilik arz etmeli ve devlet politikası haline getirilmelidir.

Gerek istihdam, gerekse rekabetçilik açısından katma değer yaratacak bir ulaştırma politikasının oluşturulması aşamasında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı gibi ilgili bakanlıkların da katılımı ile doğru ve gerçekçi bir planlama yapılmalıdır. Ancak, bu şekilde taşımacılığın istenildiği ölçüde geliştirilmesine imkan sağlanabilecektir. Bu çerçevede, ulaştırma projelerinin özellikle planlama aşamasında özel sektörden de geri bildirim sağlanması ve yapılacak yatırımların mevcut sanayi bölgelerine yoğunlaştırılması önem taşımaktadır.

Genel Demiryolu Kanun Tasarısı

2008 yılı itibarı ile kamuoyunun görüşüne açılmış olan Genel Demiryolu Kanun Tasarısı ve TCDD'nin yeniden yapılandırılmasına ilişkin kanun tasarısı ivedilikle çıkarılmalıdır. Bu çerçevede rekabetçi bir yapıya geçilmesi ve daha etkin ve daha hızlı hizmet sunumu için demiryolu taşımacılığında özel sektör tren işletmeciliğinin desteklenmesi gerekmektedir. Demiryolu taşımacılığı alanında kamu sektörünün altyapıdan sorumlu olması, özel sektöre ise tren işletmeciliği yapma hakkı tanınması gerekmektedir. Mevcut hatların iyileştirilmesi ve etkinleştirilmesi için gereken kaynak da özel sektör aracılığıyla elde edilebilecektir.

Ulaştırma sektöründe dört modun kullanılarak sektörün rekabetçi bir yapıya kavuşabilmesi ve Türkiye ekonomisine azami katkı sağlayabilmesi için havalimanı ve limanların demiryolu bağlantılarının yapılarak entegre bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Ulaştırma modlarının bütünleşik bir yapıya kavuşturulması bölgesel farklılıkların azaltılmasında da etkili olacak ve ekonomik büyümeye katkı sağlayacaktır.

Dış Ticaret Rejimi

Türkiye'de eşyaların hareketliliğinin dünya ticareti ile ahenkli bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Gümrük Kanunu son yapılan değişikliklerle AB mevzuatına uyumu tamamlamıştır. Ancak, Türkiye'nin mevzuat ile paralel bir biçimde uygulamadaki eksikliklerinin de giderilerek dış ticaret rejiminin AB ile uyumlaştırılması sağlanmalıdır. Bu çerçevede temel olarak "özet beyan"ın uygulamaya alınması gerekmektedir. Bu da günümüzde ancak elektronik bir şekilde beyan esasının uygulamada kabulü ile mümkün olabilecektir. Beyanın doğru kabul edilmesi ise etkili bir piyasa gözetim ve denetim sisteminin kurulmasını gerektirmektedir. Bu çerçevede, devletin düzenleyici ve denetleyici rolü doğrultusunda bir kontrol sistemi geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Bu doğrultuda, gümrük sonrası tüketici öncesi gerçek beyan esasına dayalı bir sistem oluşturma çabalarını desteklemekteyiz. Bu sürecin ivedilikle nihai hale getirilmesi ülkemizin gerek taşımacılık gerekse üretiminde rekabetçi bir yapıya kavuşması için kritik öneme sahiptir.

Gemi İnşa Sanayii

Ulaştırma Çalışma Grubu'nun 2010 yılı için ana önceliği gemi inşa sanayii olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede, TÜSİAD Ulaştırma Çalışma Grubu 2010 yılının başında gemi inşa sanayii ile ilgili görüşlerini Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Ali Babacan'a iletmiştir. Bahse konu görüş ile küresel ekonomik kriz sonrası denizcilik ve gemi inşa sanayiinde yeni bir finansman modeli geliştirilmesi ihtiyacına vurgu yapılmıştır. Çalışma Grubunun bu konu ile ilgili görüşünden hareketle sene içerisinde gemi inşa sanayii ile ilgili bir doküman hazırlanarak, bir konferans ile kamuoyuna tanıtılması planlanmaktadır.

Türkiye gemi inşa sanayii, özellikle son 5 yılda, bazı ülkelerin 10-20 yıllık çalışmalarla ulaşabildikleri başarılı bir marka olma noktasına gelmiştir. 2008 yılı içerisinde ülkemiz tonaj bazında sipariş oranında dünya dördüncülüğüne

kadar yükselmiştir. Gemi inşa sanayii bu süreç içerisinde doğrudan gemi/yat yapımı, bakım onarım ve yan sanayii ile birlikte 150,000 kişiye istihdam sağlayan emek yoğun bir sektör konumuna gelmiştir. Bu çerçevede sektör yaratılan ana ve yan sanayi istihdamı ile devlete önemli gelir vergisi ve dolaylı vergi şeklinde katkılar sağlanmış ve sağlanmaktadır. Bu çerçevede gemi inşa sanayii girdilerinin ölçülebilir bir kalemde toparlanması ve ulaştırma sektörünün de genel hizmetler içerisinde yer alması ile bu sektörlerin ekonomiye katkısını ve yarattığı katma değeri daha net bir şekilde görmek mümkün olacaktır.

Türkiye gemi inşa sanayii katma değer yaratmada da önemlidir. Türkiye’de inşa edilen gemilerin yerli katma değeri %60’a yakın bir orandadır. Somut veri olarak; sektörün ihracat katkısı son 6 yıldır hızla artmış ve 2002- 2009 döneminde toplam 10.4 milyar dolarlık büyüklüğe ulaşmıştır.

Ancak, 2008 yılı 3. çeyreğinde başlayan küresel krizin sektörün üzerinde ağır etkileri olmuştur. Bu çerçevede,

- Yapımına başlanmış gemilerin yarım kalma olasılığı bulunmaktadır
- Yapımına başlanmak üzere olunan gemilerde resmi sipariş iptalleri yaşanmaktadır
- Yeni siparişler durma noktasına gelmiştir.

Bu doğrultuda, Türk tersanelerinden ihraç edilen gemi değeri 2009 yılında 1 milyar 830 milyon dolara gerilemiştir. Gemi inşa sanayiinin yan sanayisiyle beraber tüm segmentlerinde istihdam %40 azalmıştır. Tersanelerdeki yatırımların büyük bir kısmı durmuştur. Türk tersaneleri bugün ancak münferit sipariş almaktadırlar. 2010 yılı Şubat ayı itibarıyla Türkiye dünya sıralamasında 9. Sıraya düşmüştür.

Türkiye için gemi inşa sanayiinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için öncelikle yukarıda bahsi geçen üç temel hususta önlem alınmalıdır. Bu çerçevede, tersanelerde hâlihazırdaki gemi inşa faaliyetlerinin tamamlanması sağlanmalıdır. Yarım kalan gemilerin tamamlanmaması, tamamlanması durumuna göre çok daha maliyetli ve atıl kalmış bir durumdur. Ayrıca, gemi inşa ve yan sanayiinde çalışanların işlerini kaybetmemeleri için tersanelerin faal kalması gerekmektedir.

Tersanelerimizdeki gemi yatırımlarının banka kredilerinin ötelenmesi ve teminatlandırılması amacıyla uygun bir kredi garanti fon ya da güvence sisteminin oluşturularak sektöre yönelik uygulanması bahse konu sorunların çözülmesine yardımcı olacaktır. Bu çerçevede, konu ile ilgili görevlendirilen Ziraat Bankası’nın süreç ile ilgili ivedilikle çözüm üretmesi sorunların ötelenerek çözümsüzlük kazanmaması için önemlidir. Bu doğrultuda, yabancı armatörlerin Türkiye’ye gemi siparişi verebilmeleri için bir finansman sistemi üzerine de çalışılmalıdır. Bu çerçevede, AB örneklerinden de yararlanılmalıdır. Örneğin devlet bankalarının yaptırılan gemiler için uzun vadeli kredi imkânları sağlamaları AB’de kullanılan yaygın bir uygulamadır.

***Tersanelerimizdeki
gemi yatırımlarının
banka kredilerinin
ötelenmesi ve
teminatlandırılması
amacıyla uygun bir
kredi garanti fon ya da
güvence sisteminin
oluşturularak sektöre
yönelik uygulanması
gemi inşa sanayisinden
yaşanan krizin
şılmasında kritik
öneme sahiptir.***

Enerji Çalışma Grubu

4628

“Elektrik Piyasası Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına dair Kanun Tasarısı” ile gerçekleştirilmek istenen değişiklikleri genel hatları ile desteklemekteyiz. Ancak, tasarı içerisinde belirli detaylara ilişkin endişelerimiz bulunmaktadır. Kanunun hazırlık aşamasında özellikle mevcut ikincil mevzuat ile uyum gözetilmesi ve tüketici hakları ve rekabeti engelleyecek uygulamalara yol açabilecek düzenlemelere izin verilmemesi önem taşımaktadır. Bu çerçevede, geçiş dönemi sözleşmelerinin, rekabetçi yapıyı ve sistem optimizasyonunu bozabileceği olasılığı göz önüne alınarak uzatılmamasına ve Kanun Tasarısının serbest piyasayı destekleyecek ve bölgesel tekellerin oluşmasını engelleyecek bir şekilde oluşturulmasına önem verilmelidir. Kanunun oluşturulması akabinde oluşturulacak birincil ve ikincil mevzuatın hazırlanma aşamasında da ilgili paydaşların katılımı ile bir istişare mekanizmasının oluşturulmasının Kanun'a eklenmesinin Kanun'un uygulanabilirliği açısından çok yararlı olacağı kanaatindeyiz. Ayrıca yerli ve yenilenebilir enerji kullanımının desteklenmesi açısından “Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” içerisinde ele alınan yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını destekleyici bazı maddi olmayan düzenlemelerin bu kanun değişikliği kapsamında ele alınması da değerlendirmelerimiz arasında bulunmaktadır. Bu çerçevede elektrik sektörü ile ilgili görüşlerimiz aşağıdaki şekilde özetlenmektedir:

Geçiş dönemi sözleşmeleri ve uzun vadeli enerji alım anlaşmalarının piyasayı bozucu etkileri göz önünde bulundurularak, yenilenebilir enerji kaynakları hariç, üretim tesislerinin özelleştirilmesi de dahil olmak üzere bu tür sözleşmelerde süre uzatımına gidilmemesi ve yeni uzun vadeli alım anlaşmaları yapılmaması sektör için önem taşımaktadır. Bu tür piyasanın etkili işleyişini bozucu uygulamalar yatırım kararlarını da etkileyeceğinden, bu kuralların süreç içerisinde değiştirilmesi sektördeki öngörülerin tutarlılığını da zedelemektedir.

Türkiye’nin en büyük ithalat kalemini oluşturan enerji sektöründe yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının teşvikler kapsamına alınarak desteklenmesi gerekmektedir.

Yerli ve yenilenebilir enerji kullanımının desteklenmesi açısından “Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”nin yasalaşması önem taşımaktadır.

Dağıtım bölgelerindeki vergi uygulamaları tarife uygulamaları ile paralel hale getirilmeli, ayıp/kaçak miktarlarının maliyet olarak dikkate alınmaması gibi dağıtıcı şirketlere haksız zarar veren uygulamalar engellenmelidir.

4646

Doğal gazın kaliteli, sürekli, ucuz, rekabete dayalı esaslar çerçevesinde çevreye zarar vermeyecek şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması ve doğal gaz piyasasının serbestleştirilerek mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir doğal gaz piyasasının oluşturulması amacıyla 02.05.2001 tarihinde 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ancak, o tarihten bu tarihe Kanun'un bazı yükümlülükleri uygulanmayarak bir bakıma “gayri kanunu” bir uygulamaya gidilmiştir.

Doğalgaz Piyasası Kanunun doğru bir Kanun olduğu fikrindeyiz. Bu fıkirden hareketle, bazı revizyonlara gidilerek Kanun'un uygulanmasının sağlanmasının Türkiye doğal gaz sektöründe arz güvenliğinin sağlanması ve adil rekabet koşullarının tahsis edildiği bir ortamın oluşturulması önem arz etmektedir. Doğalgaz piyasasında rekabetçi bir yapıya geçilmesine yönelik olarak düşüncelerimiz aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

BOTAŞ’ın mevcut sözleşmelerinin var olduğu ülkelerden ithalat da dahil olmak üzere, ithalat sadece özel sektör oyuncularını için koşulsuz olarak serbest bırakılmalıdır.

Kanunun hazırlık aşamasında özellikle mevcut ikincil mevzuat ile uyum gözetilmesi ve tüketici hakları ve rekabeti engelleyecek uygulamalara yol açabilecek düzenlemelere izin verilmemesi önem taşımaktadır. Bu çerçevede, geçiş dönemi sözleşmelerinin, rekabetçi yapıyı ve sistem optimizasyonunu bozabileceği olasılığı göz önüne alınarak uzatılmamasına ve Kanun Tasarısının serbest piyasayı destekleyecek ve bölgesel tekellerin oluşmasını engelleyecek bir şekilde oluşturulmasına önem verilmelidir.

Türkiye doğal gaz sektöründe arz güvenliğinin sağlanması ve adil rekabet koşullarının tesis edildiği bir ortamın oluşturulması için doğalgaz piyasası kanununun uygulanması önemlidir.

Özel sektörün de piyasada bir yeri olabilmesi için kontrat devrine devam edilmeli ve miktar devri” ihalelerine de ivedilikle başlanmalıdır.

BOTAŞ'ın pazar payının düşürülmesi ile ilgili takvimin yeniden belirlenmesi gerekmektedir. BOTAŞ'ın pazar payının ilk etapta süratle %50 seviyesinin altına ve ardından Kanun ile belirlenen %20 seviyesine indirilmesi sağlanmalıdır.

Önümüzdeki 5 sene içerisinde, 2012 yılında Gazexport-Rusya Federasyonu ile 6 milyar m3 ve 2014 yılında Sonatrach-Cezayir ile 4 milyar m3 olmak üzere toplam 10 milyar m3'lük ithalat sözleşmesi sona erecektir. Bahse konu sözleşmelerin bu konuda yeterli bilgi, deneyim ve finansal gücü olan özel sektör şirketler tarafından yenilenmesinin önü açılmalıdır.

Maliyet Bazlı Fiyatlandırma Mekanizması uygulaması serbestleşme süresince istisnasız bir şekilde sürdürülmelidir.

Enerji Yatırımları ile ilgili Sağlanabilecek Destekler

Enerji Yatırımları “Büyük Ölçekli Yatırım” Olarak Kabul Edilmelidir:

Türkiye'nin bölgesinde enerji alanında önemli bir oyuncu olması ve dış ticaret dengesinin sağlanması ile sürdürülebilir şekilde devam ettirilmesi için, en büyük ithalat kaleminizi oluşturan enerji ile ilgili olarak, yerli kaynaklardan enerji üretmeye yönelik; hidroelektrik ve termik santraller ile yenilenebilir kaynak bazlı enerji yatırımları, “Yatırımlarda Devlet Destekleri” uygulamasında “Büyük Ölçekli Yatırım” olarak değerlendirilmelidir.

Yatırım Döneminde Oluşan Zararın Mali Kardan Mahsup Süresi Uzatılmalıdır:

Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında elektrik enerjisi üretmek amacıyla yatırım yapan mükelleflerin, yatırım tamamlanma vizesi yapıldığı tarih itibarıyla yasal defterlerinden hareketle çıkarılacak bilançolarında yer alan zararlarının mahsubunda 5 yıl olan yasal süre 10 yıla çıkarılmalıdır.

Bedelsiz Olarak Devlete Devredilecek Yatırımlar Doğrudan Gider Yazılabilir

İşletme hakkı süresi sonunda devlete bedelsiz devredilecek her türlü yatırımın, doğrudan gider yazılması, seçimlik bir hak olarak ihdas edilmelidir.

Boru Hatları Politikası

Türk özel sektörünün, uluslararası rekabette başarılı olabilmesi için öncelikle enerji arz güvenliğinin sağlanması gerekmektedir. TÜSİAD olarak Türkiye'nin hem ülkemizde hem de bölgede bir enerji üssü olma vizyonunu destekliyoruz. Uluslararası projeleri de bu çerçevede takip etmekteyiz ve 11 Haziran 2010 tarihinde TÜSİAD uluslararası enerji politikasının tartışılacağı üst düzey bir konferans gerçekleştirecektir. Bu konferansta Amerika, AB, Rusya, Ortadoğu gibi konunun bütün taraflarını bir araya getirerek kapsamlı bir tartışma ortamının yaratılması amaçlanmaktadır.

İstihdam ve Sosyal Güvenlik Çalışma Grubu

İstihdam üzerindeki yüklerin azaltılmasına devam edilmesi

Hükümetin 2008-2010 döneminde istihdam üzerindeki bazı yükleri hafiflettiği malumdur. Bu çerçevede,

- işveren sigorta prim oranının 5 puan indirilmesi,
- yeni istihdam edilen çalışanların işveren hissesine ait primlerin belli bir süre İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanması
- kadın ve genç istihdamı halinde işveren sigorta prim oranının 5 yıl boyunca belli oranlarda İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanması,
- özürlü istihdamında işveren sigorta prim oranının Hazinece karşılanması,
- işverenlerin eski hükümlü ve terör mağduru çalıştırma yükümlülüğünün kaldırılması,
- kısa çalışma ödeneğinin ve süresinin geçici olarak artırılması,
- yabancıların çalışma izinleri ile ilgili işlemlerin hızlandırılması

olumlu gelişmelerdir. Bu olumlu gelişmelere karşın, Türkiye, istihdam üzerindeki vergi-prim yükü bakımından OECD ortalamasının halen üzerindedir (OECD ortalaması % 37.4 iken Türkiye ortalaması % 39.7'dir).

- İstihdam üzerindeki yüklerin hafifletilmesine devam edilmelidir. Bu noktada kıdem tazminatı yükümlülüğüne değinmek gereklidir. Sistemimizde uzun yıllar işsizlik sigortası ve iş güvencesi hükümleri yoktu ve kıdem tazminatına birçok işlev yüklenmiştir. Ancak sistemimizde bu düzenlemeler artık mevcuttur ve kıdem tazminatı yükümlülüğü uluslararası raporlarda da ağır bir yük olarak eleştirilmektedir:
  - 2006 yılında Dünya Bankası tarafından yayımlanan “Türkiye’de İşgücü Piyasası” raporunda yüksek kıdem tazminatı yükünü hafifletmenin, belki de en acil işgücü piyasası reformu olduğuna dikkat çekilmiştir.
  - OECD tarafından 2009 yılında yayımlanan bir rapora¹ göre de OECD ülkeleri arasında en yüksek kıdem tazminatı uygulamasına sahip iki ülke, 20 yıllık hizmeti olan çalışana ödenen 20 aylık ücretle Türkiye ve Portekiz’dir. Avusturya, Belçika, Finlandiya, İzlanda, İtalya, Japonya, Kore, Yeni Zellanda, Norveç, Polonya, İsveç ve Amerika’da kıdem tazminatı uygulaması yokken diğer üye ülkelerde aynı yıl hizmet süresi için kıdem tazminatı miktarları 8 hafta ile 18 ay arasında değişmekte olup, ortalaması 7,20 aydır.
  - BRIC ülkeleri olarak adlandırılan yükselen ekonomilerle de kıyaslandığında da Türkiye’de uygulanan kıdem tazminatı uygulaması oldukça yüksektir. Brezilya’da kıdem tazminatı uygulaması yokken, Rusya Federasyonu’nda 2 ay, Hindistan ve Çin’de ise sırasıyla 10 ve 12 aydır. Ayrıca, Doing Business 2010 raporunun “çalışanların istihdamı” (Employing Workers) kategorisine göre (söz konusu kategori işe alımda ve çıkarmada zorluk derecesi, çalışma saatlerinin katılığı, istihdam endeksinin katılığı ve işten çıkarmanın maliyeti dikkate alınarak hesaplanır) Türkiye’nin konumu tüm BRIC ülkelerinin gerisindedir.

Bu çerçevede önerimiz, kıdem tazminatı yükümlülüğünün, kazanılmış hakları koruyacak şekilde hafifletilmesidir. Yeni düzenlemenin yürürlük tarihi itibarıyla, kıdem tazminatında 30 gün yerine 15 gün esas alınmalıdır. Tüm şirketlerin yasal olarak kıdem tazminatı karşılığı ayırma ve bu ayrılan meblağı gider olarak gösterme hakkı sağlanmalıdır. Düzenlemenin yürürlüğünden önceki, geçmiş döneme ait karşılıklar ise, belirlenecek bir takvim çerçevesinde gider olarak düşülebilmelidir.

Bir diğer başlık “İşsizlik sigortası” primleridir. Fonun tasarımı; toplanan primler, biriken fon miktarı² ve fondan faydalanma düzeyi dikkate alınarak gözden geçirilmelidir. % 2 olan işsizlik sigortası işveren prim oranı işçi ve devlet katkısı seviyesi olan %1’e indirilmelidir. Fonun aktüeryal açıdan sağlamlığı ve ekonomik değişimler karşısında sürdürülebilirliği gözetilmelidir.

1 Detailed Description of Employment Protection in OECD Countries, 2009

2 28 Şubat 2010 tarihi itibarıyla, Fonun **toplam gelirleri** şöyledir: işçi ve işveren primi 17 milyar 110 milyon TL (gecikme zammı dâhil); Devlet Katkısı 5 milyar 663 milyon TL, İdari Para Cezası 15 milyon 623 bin TL, faiz geliri 30 milyar 205 milyon TL, İade girişi 131 milyon 269 bin TL olmak üzere toplam **53 milyar 125 milyon TL** olarak gerçekleşmiştir. **Fonun toplam varlığı**; fonun giderleri düşüldükten sonra, **42 milyar 920 milyon TL**’dir.

Çalışma hayatını düzenleyen yasaların, işgücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde ele alınması

2003 tarihli İş Kanunu ile getirilen esnek çalışma yöntemlerinin yaygın bir uygulama alanı bulabildiğini söylemek güçtür. Oysa “güvenceli esneklik” yaklaşımı, istihdamın korunmasına ve geliştirilmesine, kayıtdışı çalışmanın azaltılmasına ve dezavantajlı kesimlerin istihdamının sağlanmasına destek olacaktır. Bu çerçevede,

İş Kanunumuzda, esneklikle ilgili bazı sınırlamaların gözden geçirilmesinde yarar olacaktır. Bu çerçevede;

- “Alt işverenlik” ile ilgili mevzuattaki sınırlamalar gözden geçirilmelidir³.
  - Belirli süreli sözleşmelerin ilk yapılarında “objektif neden aranması” koşulu ve “esaslı bir neden olmadıkça birden fazla üst üste (zincirleme) yapılamaz” kuralı esnetilmelidir.
  - Kısa çalışma yapılabilecek haller, genel ekonomik kriz veya zorlayıcı nedenlerle sınırlıdır. Sektörel kriz hallerinde de kısa çalışma yapılabilmesi mümkün olmalıdır.
  - İş Kanunu’ndaki “telafi çalışması”nın uygulanabilirliğini artırmak için, ekonomik nedenlerle de telafi çalışması yapılması sağlanmalıdır⁴.
- Birçok AB ülkesinde özel istihdam büroları geçici istihdam sağlayabilmektedir. Konuyla ilgili AB direktifi de dikkate alınarak, “güvenceli esneklik” anlayışıyla, özel istihdam bürolarının geçici istihdam sağlaması ile ilgili düzenlemenin, tarafların endişeleri giderilerek, öncelikle yasalaştırılması gerekmektedir.

Sendikal haklar, toplu sözleşme ve grev hakları ile ilgili olarak, TBMM’de Anayasa değişikliği teklifi, ayrıca 2821 Sendikalar ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmeleri Grev ve Lokavt yasalarında değişiklik teklifi bulunmaktadır. Bunun yanında Çalışma Bakanlığının 2821 Sendikalar ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmeleri Grev ve Lokavt yasalarında değişiklik tasarıları da bulunmaktadır.

- Toplu iş sözleşmesi yapma yetkisine sahip olmak için sendikanın temsil gücü açısından belirli bir eşik düzeyin üzerinde bulunması, çalışma düzeni bakımından önemli bir husustur. 2822 sayılı Yasada işkolu barajının % 10’dan daha düşük bir seviyede belirlenmesi düşünülebilir. Ancak, sendika üye kayıtlarında düzenin tam anlamıyla sağlanması ve üye aidat toplama sisteminin sendikanın sorumluluğuna verilmesi de gerekmektedir. İşyeri temelinde mevcut % 50+1 çoğunluk kriterinin ise muhafaza edilmesi gereklidir. Bununla birlikte, Anayasadaki “Aynı zamanda ve aynı işkolunda birden fazla sendikaya üye olunamaz” ve “Aynı işyerinde aynı dönem için birden fazla toplu iş sözleşmesi yapılamaz” kurallarının muhafaza edilmesi de sendikalar arası yetki karmaşasının önlenmesi ve çalışma düzeni bakımından önem taşımaktadır.
- Anayasa’daki ve Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu’ndaki grev ve lokavt ile ilgili düzenlemeler muhafaza edilmelidir. Grev çalışanların iktisadi ve sosyal durumlarını düzeltmek için hak alma yönünde bir araçtır. Anayasa’daki “Grev esnasında greve katılan işçilerin ve sendikanın kasıtlı veya kusurlu hareketleri sonucu, grev uygulanan işyerinde sebep oldukları maddi zarardan sendika sorumludur.” hükmü, grev sırasında grevin amacını aşan olumsuz olayların önüne geçilmesi bakımından önemlidir. “Siyasi amaçlı grev ve lokavt, dayanışma grev ve lokavtı, genel grev ve lokavt, işyeri işgali, işi yavaşlatma, verimi düşürme ve diğer direnişler yapılamaz.” hükmü de, ülke ekonomisinin ve kamu düzeninin zarar görmemesi ve bütün riski işverene yüklememek açısından önem taşımaktadır.
- 2822 sayılı Yasada belirli sektörlere yönelik grev ve lokavt yasakları muhafaza edilmelidir. Grevin amacı işverene baskı yapmak suretiyle kazanılacak yaptırım gücü olduğu halde, örneğin bankalarda uygulanacak grev, sadece işveren bankaya değil, tüm işletmelere, ekonomiye ve topluma zarar verecektir. Grev ve lokavtın yasaklanmasına

³ Asıl işin bir bölümünün alt işverene verilmesine getirilen sınırlamalar, asıl işveren işçilerinin alt işveren tarafından çalıştırılmaması ve daha önce asıl işverene ait işyerinde çalıştırılan kişi ile alt işveren ilişkisinin kurulamaması gibi düzenlemeler, esneklik bağlamında gözden geçirilmelidir.

⁴ İş Kanunu’na göre, “Zorunlu nedenlerle işin durması, ulusal bayram ve genel tatillerden önce veya sonra işyerinin tatil edilmesi veya benzer nedenlerle işyerinde normal çalışma sürelerinin önemli ölçüde altında çalışılması veya tamamen tatil edilmesi ya da işçinin talebi ile kendisine izin verilmesi hallerinde, işveren iki ay içinde çalışılmayan süreler için telafi çalışması yaptırabilir”. Bu koşullara ekonomik nedenler de eklenmelidir.

ilişkin olarak kamu düzeni veya kamu sağlığı açısından sakıncalı görülen hallerde mahkemenin yasaklama kararı alabilmesi ile ilgili taslak düzenleme, grevlerin yasaklanması ve ertelenmesi konusunda karmaşaya neden olacaktır. Birbirine rakip şirketlerden biri için grev yasağı kararı verilirken diğeri için verilmeyecek ve bu haksız rekabete neden olacaktır.

İşgücü piyasasında eğitim yoluyla vasıf uyumu sağlanması ve iş arama etkinliğinin güçlendirilmesi

- Türkiye’de işsizlik oranı 2009 yılı için %14, tarım dışı işsizlik oranı ise %17.4’tür. Türkiye’de işsiz sayısını artıran önemli bir etken, özellikle gençler arasında işsizlik oranının yüksek olmasıdır. Gençler, eğitilmiş olanlar da dahil, ilk işlerini bulmakta zorlanmaktadır. 15-24 yaş arası gençlerde işsizlik oranı %25.3, tarım dışı işsizlik oranı ise %29.8’dir. Bu gözlem, mesleki açıdan uyumsuzluğu da göstermektedir. Bu noktada eğitim reformunun ve özellikle mesleki eğitim-işgücü piyasası bağlantısının kurulmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Mesleki eğitimin işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için, yerel düzeyde idari merciler, okullar ve işletmeler arasındaki ilişki güçlendirilmelidir.
- İşgücü piyasasında iş aramanın etkinliğinin artırılması amacıyla, işsizler ile firmaları buluşturacak mekanizmalar güçlendirilmelidir. İŞKUR’un kurumsal kapasitesinin artırılması ve özel istihdam bürolarının destekleyici faaliyetlerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır.
- Uluslararası çalışmalar, yapılan harcamalara kıyasla, aktif işgücü programlarının beklenen faydayı gösterememe riskine işaret etmektedir. Bu çerçevede, söz konusu programların, işgücünün niteliğinin artırılmasına ve istihdama yansımaları dikkate alınarak etkili bir şekilde takibinin yapılması gereklidir. Bu takip/izleme çalışmasıyla birlikte, ihtiyaç duyulduğu takdirde kaynak israfını önleyecek gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Kadın istihdamının artması için ek tedbirler üzerinde düşünülmesi.

İstihdam paketi ile kadınlar için işveren sigorta priminde teşvik uygulanmaktadır. Ancak her bir sigortalı için, var olan çeşitli prim indirimi teşviki uygulamalarından, en fazla birinden yararlanılabilmesi, kadın istihdamını desteklemeye yönelik teşvikin kullanımını sınırlamaktadır. Teşviklerden yararlanma imkanları kadın istihdamı teşvikinin kullanımını genişletecek şekilde düzenlenmelidir.

Ülkemizde uluslararası karşılaştırmalara göre çok düşük olan kadın istihdamının artırılmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilmelidir.

İstihdam paketi ile kadın istihdamının prim teşviki ile desteklenmesi olumludur. Ancak, kadın istihdamının önündeki “engeller bütünü” ile mücadele etmek de gereklidir. Bu çerçevede,

- Çocuk ve yaşlı bakımına yönelik imkanların geliştirilmesi ve bu imkanlara erişimin artırılması öncelikli bir konu olarak ele alınmalıdır.
- Ayrıca kadınların eğitime erişimlerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar da aynı kararlılıkla sürdürülmelidir.
- Kadın girişimciliği ile ilgili verilen eğitim, finans vb. destekler artırılmalıdır.
- Sonuç olarak, yukarıdaki hususları içeren bir ulusal istihdam politikası çerçevesinde, bir “ulusal kadın istihdam politikası” hazırlanmalıdır.

Sosyal güvenlik ve sağlık sigortası sistemindeki gelişmelerim yakından izlenmesi

Sosyal güvenlik kurumlarının açıklarındaki eğilim yakından izlenmeli, sistem üzerinde yük oluşturmaları riski önlenmelidir.

2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu; açıkları kapamaya yönelik düzenlemeleri, farklı sosyal sigorta kurumlarına tabi sigortalıları tek bir yasa kapsamına alması ve Genel Sağlık Sigortasını getirmesi bakımından önem taşımaktadır.

Ancak bu alanda köklü bir reform için, “dağıtım esası” sistemlerden, “bireysel hesaplara dayanan fonlu sistemlere”

geçiş yönünde bir gelişme sağlanmalıdır.

Doğru modellendirilmiş bir emeklilik sisteminin hayata geçirilmesi ile bir yandan uzun vadede sürdürülebilir bir sosyal güvenlik yapısının garantilenmesi, diğer yandan da ekonomi ve sosyal yapı üzerinde bir takım olumlu etkilerin ortaya çıkması mümkündür⁵.

---

⁵ TÜSİAD raporlarında yer alan, sosyal güvenlik reformunun temel esasları şöyledir:

Bir “çok ayaklı model” çerçevesinde;

- 1. ayak mevcut sistemin revizyonu ve daha düşük prim oranlarıyla devam etmeli, dağıtım esaslı finansman metoduna göre çalışmalı ve asgari düzeyde emeklilik gelirini garantilemelidir
- 2. ayak, “zorunlu” bireysel hesaplara dayanan emeklilik kurumlarından oluşmalıdır.
- 3. ayak, “gönüllülük” esasına dayanan mevcut Bireysel Emeklilik Sistemi’nin aynen devam etmesiyle oluşmalıdır.

Bu yaklaşımın, ekonomik açıdan öngörülen olumlu sonuçları; bireysel hesaplarda biriken uzun vadeli tasarrufların sermaye piyasalarının gelişip derinleşmesine yol açması, artan yurt içi tasarrufların yatırım ve gelir düzeyini yükseltmesi, prim oranlarındaki düşüşün kayıtdışı ekonominin cazibesini azaltarak kayıtlı çalışmayı teşvik etmesi, uzun dönemde daha düşük bir kesinti oranı ile mevcut sisteme göre daha yüksek düzeyde bir emeklilik gelirinin sağlanması olarak sıralanabilir.

Sağlık Çalışma Grubu

Sağlık sisteminde, üretim faktörlerinin verimliliğini artıracak önlemlerin sektörle birlikte alınması sağlanması

- Türkiye 2003 yılından itibaren sağlık ve sosyal güvenlik alanlarında kapsamlı bir reform sürecine girmiş, bu süre zarfında gerçekleşen reformlar sonucunda sağlık sektöründe ciddi yapısal değişiklikler meydana gelmiştir. Mali sürdürülebilirlik boyutunu dikkate alarak sağlık sistemi üretim faktörlerinin verimliliğini artıracak önlemlerin sektör ile birlikte geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi ve kontrol mekanizmalarının daha aktif olarak devreye girmesi gerekmektedir. Bu çerçevede gündeme alınması gereken bazı önlemler şöyle özetlenebilir:
- Sağlık sektöründe alt yapı, teknoloji ve insan gücü yatırımları ile ilgili şeffaf ve sürdürülebilir bir planlama anlayışının geliştirilmesi ve sürece ilgili tüm paydaşların dahil edilmesi gerekmektedir. Sağlık Bakanlığı tarafından “2010 – 2014” yıllarına ilişkin hazırlanan strateji planının bu anlayış doğrultusunda eyleme geçirilmesi gerekmektedir.
- 58. Hükümetin Acil Eylem Planında “Herkesin Sağlık” başlığı altında sağlık alanında yürütülmesi öngörülen temel hedeflerden biri olarak belirtildiği gibi özel sektörün sağlık alanına yatırım yapmasının özendirilmesi gerekmektedir. Bu anlayış doğrultusunda sağlık sektöründe kamu ve özel mülkiyetli sağlık kuruluşları arasındaki çifte standarda sebep olan uygulamaların kaldırılması, hükmi şahıslara ait sağlık kuruluşlarının Türkiye sağlık sektöründeki yeri ve konumunun net bir biçimde belirlenmesi, makro çerçevedeki rolünün tanımlanması ve Türkiye’de üretim ve Ar-Ge yapan firmaların teşvik edilmesi gerekmektedir.
- Sağlık hizmetinin nitelik/niceliğini arttıracak, her türlü üretim faktörünün kullanımını sağlamaya yönelik olarak, kamu-özel ayrımı yapılmaksızın, rasyonel maliyet ve geri ödeme yöntemleri esas alınmalıdır.
- Var olan kaynak daralmasının olumsuz etkilerini azaltmak ve GSS'nin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla Tamamlayıcı Sağlık Sigortası uygulanması ile geliri yüksek kesimlerle maliyet paylaşımı olanağı yaratılmalı ve bu yolla SGK üzerindeki fiyat ve daha kapsamlı/kaliteli hizmet talebi baskısı azaltılmalıdır.
- Aile hekimliği daha hızlı ve rasyonel işleyecek şekilde yapılandırılmalı, koruyucu sağlık hizmetleri teşvik edilmeli, sevk zinciri altyapı çalışmaları da dikkate alınarak uygulanmalıdır.
- Sağlık hizmetlerinin sunumu ve finansmanında dünya deneyimlerinden de yararlanılarak, kamu-özel ortaklığına ilişkin bir model önerisi geliştirilmelidir.
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ilk çıkarıldığında kanunda yer alan ancak sonradan bütünsellikten uzak bir şekilde değiştirilen kanun hükümleri yeniden yasalaştırılmalıdır. Birçok yatırımcı bu kanunun ana ilkelerine dayanarak öngörülerde bulunmuş ve yatırımlar yapmış, ancak kanunun değiştirilmesi nedeniyle yapılan yatırımlar rasyoneliterini yitirmiştir. Örneğin, 5510 sayılı Kanun’un ilk versiyonunda olduğu gibi, sözleşmesiz sağlık hizmeti sunucularından hizmet alındığı takdirde, sevk ile gidilmesi durumunda bedelin %70’inin ödenmesi uygulanmasına geri dönülmelidir.
- Bilimsel ve uluslararası ilkeler temel alınarak ve tüm paydaşların katkıları ile sağlıkta altyapı ve hizmet sunum kriterleri belirlenmelidir. Kamu-özel ayrımı yapılmadan tüm sağlık kuruluşlarının sağlık hizmeti sunum kalitesinin hizmet çıktıları dikkate alınarak bağımsız denetim kuruluşları tarafından eşit koşullarda denetlenmesi gerekmektedir.
- Ruhsatlandırma Süreci: Ruhsatlandırma Yönetmeliği gereğince 210 günde tamamlanması gereken ruhsatlandırma süreci fazlasıyla uzamaktadır. Ruhsatlandırma sürecinin uzamasının önüne geçilmesi ve kısaltılmasına ilişkin yöntemlerin araştırılması gereklidir.

Bilgi Teknolojileri ve Telekomünikasyon Çalışma Grubu

eDönüşüm Türkiye Projesi kapsamındaki eylemlerin etkili takibi

DPT'nin Mart 2010 tarihli değerlendirme raporuna göre 2010 sonunda tamamlanması gereken 111 eylemin durumu şu şekildedir: 22 adet eylem tamamlanmış, 62 eylemin çalışmaları halen devam etmekte olup 19 eyleme ise henüz başlanmamıştır.

Kamuda iş süreçlerinin yeniden tanımlanmasından, sayısal uçurumun kapanarak istihdam ve verimlilik artışına, bilgi ve iletişim teknolojilerinin daha yaygın ve etkin kullanımından küresel rekabetçi bir bilişim sektörü oluşturulmasına kadar ülkemiz için kritik pek çok faktörü kapsayan strateji planının sağlıklı bir şekilde hayata geçirilmesi çok önemlidir.

Tamamlanan ve/veya ileri aşamaya gelmiş projelere bakıldığında özellikle iş dünyasına yönelik pek çok projenin hayata geçirildiği görülmektedir. Özellikle bu alandaki eDevlet uygulamaları sayesinde oldukça yüklü bir maddi tasarrufun yapıldığı tahmin edilse de bu konuda elde yeterli veri bulunmamaktadır. Bu yönde bir etki analizi yapılması, ülkemizdeki eDevlet çalışmalarını, getirilerinin -tabir yerindeyse- tescil edilmesi yoluyla hızlandıracaktır.

Henüz başlanmayan ya da başlangıç aşamasında olan projelere bakıldığında ise özellikle vatandaşa en yakın birimler olan yerel yönetimlerle ilgili projelerde mesafe alınamadığı gözlemlenmektedir.

Önümüzdeki dönemde yeni bir stratejinin oluşturulması durumunda, öncelikler yeniden belirlenerek stratejinin kamuda üst düzeyde sahiplenilmesinin ve tüm paydaşların etkin bir şekilde yer almasının sağlanması gereklidir.

Bilgi ve iletişim teknolojileri, e-Devlet gibi alanlarda kamu kurumları arasında yetki paylaşımında doğabilecek muhtemel sorunların giderilmesi

eDönüşüm İcra Kurulu'na başkanlık eden ve Bilgi Toplumu Stratejisi'ni hazırlayan DPT'den sorumlu Bakan'ın, eDevlet konusunda sorumlu Bakan olduğu bilinmektedir. Ancak Meclis'e sevk edilen 'Kamu Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı'nda Ulaştırma Bakanlığı'nın eDevlet konusundan sorumlu olacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca Başbakanlık'ta bulunan E-Devlet ve Bilgi Toplumu Kanun Tasarısı Taslağı'nda ise yine e-devlet ve bilgi toplumuna dönüşümde görevler üstlenecek bir Ajans teşkil edilmesi planlanmaktadır. Mevcut ve planlanan bu yasal düzenlemeler çerçevesinde eDönüşüm projelerinin takibinin ne şekilde yapılacağı net olarak anlaşılmamaktadır.

Bunun yanı sıra henüz Sanayi Bakanlığı'nda bulunan Elektronik Ticaretin Düzenlenmesine İlişkin Kanun Tasarı Taslağı, elektronik haberleşme sektöründe faaliyet gösteren işletmecilerin tabi olduğu 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'da değişiklik yapılmasına ilişkin hükümler içermekte ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından hazırlanan ikincil düzenlemelerle uyumsuz bir görünüm sergilemektedir. Bu durumun, elektronik haberleşme sektöründe faaliyet gösteren işletmeciler açısından belirsizliğe neden olması riski vardır. Öncelikle elektronik haberleşme sektörüne ilişkin hususlarda uygulamada tereddütlere ve gecikmelere mahal verilmemesi ve 5809 sayılı Kanun'la sektöre ilişkin tüm yetkileri kendisinde toplayan BTK ile herhangi bir yetki kargaşasının yaşanmaması için Tasarı'da gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu noktada, elektronik haberleşme sektöründe hemen hemen tüm konularda BTK'ya düzenleme yapma yetkisi veren 5809 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri ile Tasarı'nın istem dışı iletiler konusunda ikincil düzenlemeler yapma yetkisini Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na tanıyan hükümlerinin birbiriyle çeliştiği açıktır. İlk etapta, bu yetki sorununun çözülmesi önem arz etmektedir.

Telekomünikasyon üzerindeki vergi yükünün hafifletilmesi

Veri ve internet hizmetlerinde uygulanan vergi indiriminin telekomünikasyon üzerindeki vergilere de uygulanması bu hizmetlerin kullanımını teşvik ederek son tahlilde bu alandaki katma değer artışına yardımcı olacaktır. Uygulanan yüksek vergi oranları hem tüketici üzerinde baskı oluşturmakta, hem de telekomünikasyon pazarının büyümesini engellemektedir. AB ile müzakerelerde vergilerin yüksekliği sorunlu alanlardan biridir.

Özellikle GSM sektöründe vergilerin yüksek olması sebebiyle abonelerin aylık harcamaları AB ortalamalarının altındadır. Vergilerin düşürülmesiyle abonelerin aylık harcamaları artacak, yeni aboneler eklenecek ve bu şekilde devlet hem yeni abone üzerinden daha çok vergi toplayarak hem de işleticilerin artan gelirleri üzerinden daha çok kurumlar vergisi tahsil ederek vergi gelirlerini dengeleyebilecektir. Ayrıca haberleşme tüm sektörler için hizmet veren bir sektör olduğu için bu sektörün büyümesinin ekonominin bütününde ve toplam vergi gelirlerinde yaratacağı etki çok daha fazla olacaktır.

Bilgi ekonomisine geçiş sürecinde Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerine hız verilmesi

Bilgi ekonomisine geçiş sürecinde Türkiye’de üretilen ürünlerin rekabetçiliğini ve katma değerini artırmak, ayrıca markalaşmaya yardımcı olmak için Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerine hız verilmesi büyük önem taşımaktadır.

TÜSİAD’ın da üyesi olduğu, Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Koordinasyon Kurulu (YOİKK) Ar-Ge Teknik Komitesi Eylem Planı’nda yer alan ‘Döner sermaye uygulamalarının tıp fakülteleri dışındaki fakülteler için yeniden yapılandırılması’ konusundaki çalışmalar hızlandırılmalıdır. Bu konuda bir düzenlemeye gidilmesi, Ar-Ge projeleri için yapılan ödemelerde döner sermaye payının çok yüksek bir oran teşkil etmesi dolayısıyla, üniversitelerle işbirliği yapmanın maliyetinin çok yüksek olması açısından yaşanan sıkıntıları önleyecektir. Yine YOİKK kapsamında da ele alınan, üniversitelerde geliştirilen teknolojinin sanayiye aktarılması için Teknoloji Transferi Ofislerinin kurulması için gerekli düzenlemelerin hayata geçirilmesine hız verilmelidir.

Girişimcilik ve Yenilikçilik Çalışma Grubu

Mevcut Ar-Ge ve inovasyon teşvik uygulamalarında verimliliğinin artırılması ve girişimcilerin teknolojiye yatırım yapmalarının kolaylaştırılması

Mevcut teşvik uygulamalarının verimliliğinin artırılması, destek süreçlerindeki bürokrasinin azaltılması ve süreçlerin basitleştirilmesi mevcut kaynakların daha etkin kullanımını sağlayacaktır. Mevcut destek mekanizmalarının, diğer ülke uygulamalarını da dikkate alarak ülkemizin ihtiyaçlarına uyumlu, şeffaf ve katılımcı bir şekilde zenginleştirilmesi, bunun yanında mali ve hukuki altyapıda düzenlemeler yapılarak rekabet öncesi işbirliği projeleri ve mükemmeliyet merkezlerinin özendirilmesi, hem firma hem ülke düzeyinde önemli kazanımları doğuracaktır.

Bugün ismi teknolojiyle anılan ülkelere bakıldığında, özellikle girişimcilerin teknolojiye yatırım yapmaları için çeşitli mekanizmaların hayata geçirildiği görülmektedir. Bu mekanizmalar vergi düzenlemelerinden proje bazlı desteklere, bölgesel veya yerel yönetim teşviklerinden erken teknolojiler için pazar yaratma uygulamalarına kadar çeşitlilik arz etmektedir. Hem erken aşamadaki girişimcilere yönelik, hem de KOBİ'lerin Ar-Ge ve yenilik yaparak büyümelerine olanak sağlayacak mekanizmaların çeşitlendirilmesi son derece önemlidir. Özellikle küçük firmaların teşviklere başvurularında bürokrasinin azaltılması ve ödemelerin daha hızlı gerçekleşmesi çok faydalı olacaktır.

5746 no'lu Ar-Ge Kanunu'nda Ar-Ge merkezi olma koşullarının küçük işletmeler için uygulanabilir olmadığı dikkate alınarak, teknoloji geliştirme bölgeleri başta olmak üzere destek mekanizmalarında düzenlemeler yapılması gereklidir. 4691 no'lu Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nda yapılabilecek düzenlemelere ilişkin bazı örnekler aşağıda sunulmaktadır:

4691 no'lu Kanunun Geçici 2. maddesine göre;

“Yönetici şirketlerin bu Kanun uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançlar ile bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu bölgedeki yazılım ve AR-GE faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları 31.12.2013 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır.

Bölgede çalışan araştırmacı, yazılımcı ve AR-GE personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri 31.12.2013 tarihine kadar her türlü vergiden müstesnadır.”

5746 sayılı Ar-Ge Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun'da olduğu gibi, teknoloji geliştirme bölgelerinde de bu sürenin 2023'e uzatılması yararlı olacaktır.

Aynı maddeye göre;

“Yönetici şirket, ücreti gelir vergisi istisnasından yararlanan kişilerin bölgede fiilen çalışıp çalışmadığını denetler. Bölgede fiilen çalışmayanlara istisna uygulandığının tespit edilmesi halinde, zıya uğratılan vergi ve buna ilişkin cezalardan yönetici şirket de ayrıca sorumludur.”

Oysa bölgede mukim şirketlerin gerçekleştirdikleri Ar-Ge ve yazılım faaliyetleri esnasında müşterilerinin ihtiyaçları ve talepleri doğrultusunda zaman zaman bölge dışında hizmet vermesi işin doğası gereğidir. Şirketlerin Ar-Ge ve yazılım personelinin bölge dışında gerçekleştirmek zorunda kaldığı faaliyetler için söz konusu faaliyetlerin Ar-Ge ve yazılımın devamı ya da tamamlayıcı bir unsuru olmasına rağmen, mevcut düzenlemeler kapsamında personelin bölge dışında geçirdiği zamana isabet eden ücretlerine ilişkin gelir vergisi istisnasından faydalanmak mümkün olmamaktadır.

Uygulamada teknoloji geliştirme bölgelerindeki yönetici şirketler, bölgeye giriş ve çıkışları bölgede kurdukları sistemlerle kontrol ve takip etmektedir. Kendi sistem kayıtlarından yola çıkarak bölgede çalışan Ar-Ge ve yazılım personeli için gelir vergisi teşvikinden yararlanılabilecek süreyi tespit ederek, bölgedeki mukim firmalara bildirimde bulunmaktadır. Bu çerçevede, personelin bölge dışında Ar-Ge faaliyeti ile ilgili geçirdiği zamana isabet eden ücretlerine ilişkin gelir vergisi istisnasına imkan verilmelidir.

TÜSİAD Girişimcilik ve Yenilikçilik Çalışma Grubu ile TÜSİAD International Inovasyon Seviyeleme Çalışma Grubu tarafından hazırlanan “Mevcut Ar-Ge Düzenlemelerinde Karşılaşılan Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Başarılı Ülke Uygulamalarına İlişkin TÜSİAD Görüş Belgesi”, konuyu daha geniş kapsamlı bir şekilde incelemektedir.

Girişimciliğin finansmanına yönelik mekanizmaların çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması

Girişimciler ve küçük ölçekli işletmeler, servis ve bilgiye dayalı sektörlerde önemli bir rol oynamaları dolayısıyla ekonominin merkezinde yer alırlar. Büyüme, şirketlerin hayatta kalmaları, inovasyon, istihdam yaratma, teknolojik değişim, üretim artışı ve ihracat gibi kriterler göz önünde bulundurulduğunda, girişimcilik ve ekonomi arasında önemli bir bağlantı söz konusudur.

Özellikle erken dönem girişimciliği hem finansal, hem de idari anlamda destekleyecek mekanizmaların çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması ülkemiz için bir zorunluluktur. Örneğin 2007 yılında uygulamaya konulan TEKNOGİRİŞİM programı bu alanda atılan önemli bir adımdır.

“İş melekleri” (business angels), yüksek risk ve yüksek büyüme potansiyeline sahip firmalara, kuruluşlarının başlangıç döneminde yatırım yapan özel bir yatırımcı tipidir. İş meleklerine Türkiye’de de geçmiş dönemlerden itibaren rastlandığı ancak bu yatırımcıların adının konmadığı dile getirilmektedir.

İş melekleri potansiyel gördüğü her sektöre yatırım yapabilmekte ve söz konusu yatırımlar için yol göstermektedir. Bir takım mali düzenlemelerle, örneğin çeşitli vergi avantajları sağlanarak, yatırımcı bireylerin, kaynaklarını geleneksel ve daha güvenli yatırımlara aktarmaktansa erken dönemdeki girişimcilere destek sağlayarak birer melek yatırımcı olmaları teşvik edilebilir. Böylece yatırımcı bireyler için riskli ve geri dönüşü uzun vadeli yatırımların daha cazip hale getirilmesiyle iş meleklerinin yaygınlaşması sağlanacaktır.

Ülkemizdeki risk sermayesi kaynaklarının artırılması gereklidir.

Yabancı risk sermayesi şirketlerinin Türkiye’de yatırım yapmalarının teşvik edilmesi, ülkemize girişimcilere yönelik finansman imkanlarının artmasına ciddi anlamda katkı yapacaktır. Mevcut devlet teşvikleri hali hazırda varolan kamu kaynaklarının aktarımına dayalıdır. Oysa **devletin rolü projeleri doğrudan desteklemek değil bu projeleri “karlı” bulacak risk sermayesi fonlarını desteklemek olmalıdır.** Bu sayede hem ekonomiye dışarıdan doğrudan yatırım şeklinde kaynak yaratmak hem de bu kaynakların verimli işletilmesini sağlamak mümkün olacaktır. **Dış kaynakların yanı sıra risk sermayesine dönüşecek kaynakların içeride oluşturulması da hedeflenmelidir.** **Bireysel emeklilik fonları gibi kaynakların oluşumu teşvik edilmeli, halka açık ve denetlenen yatırım fonlarının kurulması desteklenmelidir.**

Ülkemiz için de örnek teşkil edebilecek, kamu ve özel sektörün bir arada çalıştığı başarılı bir uygulama olarak dikkat çeken YOZMA modeline değinmekte fayda vardır. YOZMA, devletin de katkısı ile yabancı risk sermayesi şirketlerinin İsrail’de gerçekleştirecekleri yatırımların desteklenmesi ve İsrail risk sermayesi pazarının oluşmasını/gelişmesini hedefleyen bir işbirliği modelidir. YOZMA modelinin ilk uygulaması 1993 yılında hayata geçmiştir. Bu program kapsamında İsrailli bir şirket, yabancı bir risk sermayesi şirketi ile ortak olup 12 milyon ABD Doları finansman sağladığında İsrail devleti de bu yatırıma 8 milyon ABD Dolarlık bir sermaye ile destek olmuştur.

Modeli benzerlerinden farklı kılan temel unsur, devletin rolünün strateji belirleme, denetleme ve kaynak aktarımı ile sınırlanmış olmasıdır. Proje seçiminden karlı bir işletme oluşumuna ve oradan da çıkış opsiyonunun kullanımına kadar olan süreç, ana uzmanlık alanı proje finansmanı olan risk sermayesi şirketlerince yönetilmektedir. Böylece doğası gereği “girişim fırsatlarını değerlendirme” yetisini uhdesinde bulundurması beklenemeyecek olan devlet kurumlarının rolü, yatırım destek kararlarında, “stratejiye uyumun ve finansal işlemlerin” denetlenmesi ile sınırlı kılınmıştır. Desteklenecek projelerin “seçiminde isabet ve yönetiminde verimlilik” kendi kaynaklarını da işin içine katan uzman şirketlerden, “denetim” ise asli fonksiyonunu yerine getiren devletten beklenmektedir. Bu programdan yararlanmak isteyen şirketlerin teknolojik derinliğe ve farklı ürün yelpazesine sahip olması ve uluslararası pazarları hedeflemeleri gerekmektedir. YOZMA modeli, bu programa dahil olan firmalara/girişimcilere, iş stratejisi oluşturmalarında, stratejik partnerlerine ulaşmalarında ve uluslararası ofis açmalarında da yardımcı olmaktadır.

Ülkemizde de bu tür destek mekanizmaları oluşturulabilir. Girişimler; coğrafi bölge, girişim safhası, sektör (iletişim, otomotiv vs..) ve girişim alanı (nanoteknoloji, biyoteknoloji, vs..) dikkate alınarak sınıflandırılabilir. Sınıflandırma sonucu oluşacak her hücre, farklı finansal fonların bir ya da birkaçı tarafından desteklenebilir. Örneğin başlangıç safhasında bulunan, iletişim sektöründe ve elektronik alanındaki bir girişim, gayri nakdi kaynaklar ve melek yatırımcılar tarafından desteklenirken, büyüme aşamasında bir sanayi kuruluşu uluslararası fonlar ve/veya doğrudan satın alma yoluyla fonlanabilir.

Bu parametrelerin her birindeki stratejik seçimler ve yönlendirme mekanizması devlet ve özel sektörün birlikte rol

alacakları bir platform tarafından oluşturulabilir. Bu platform yukarıdaki YOZMA modeline benzer bir şekilde, fonların doğru zamanda doğru girişime aktarılmasını, kısacası fon-girişim eşleştirmesini şeffaf bir yöntemle gerçekleştirebilir.

Ayrıca Türkiye’de ODTÜ Teknokent tarafından hayata geçirilen bölgesel iş melekleri modelinin örnek alınmasında yarar olacaktır. Bu modelin, Teknokent Yönetimi ile somut bir işbirliği çerçevesinde, böyle bir modele ihtiyaç duyan, sermaye sahibi yatırımcıları olan ve bu sermayeyi girişimcilere kanallize etmek isteyen bölgelerde yaygınlaştırılması mümkün olabilir.

İnovasyon Seviyeleme Çalışma Grubu:

Mevcut AR-GE düzenlemelerinde karşılaşılan sorunlar, çözüm önerileri ve başarılı ülke uygulamalarına ilişkin görüş belgesi

Görüş Belgesinin hazırlanma gerekçesi ve hazırlanma süreci

TÜSİAD International Yürütme Kurulu'nda Türk sanayinin küresel piyasalarda rekabet gücünün ve yurtiçinde üretilen katma değer artırılması için başta Avrupa Birliği olmak üzere dünyanın değişik ülkelerinde yürürlüğe konan örnek teşvik uygulamalarının gözden geçirilmesi ve Türkiye'deki mevzuatın bu doğrultuda zenginleştirilmesi için yetkili otoritelere öneri götürülmesi konusunda 2008 yılı sonunda karar verilmiştir. Bu kapsamda Ar-Ge faaliyetlerine sağlanan teşvik ve destek unsurlarının geliştirilmesi ile mevcut düzenlemelerde karşılaşılan sorunların tespitine yönelik "TÜSİAD International" ve "TÜSİAD Bilgi Toplumu ve Yeni Teknolojiler Komisyonu - Girişimcilik ve Yenilikçilik Çalışma Grubu" tarafından ortak bir çalışma grubu oluşturulmuştur.

Bu bağlamda, mevcut teşvik uygulamalarının verimliliğinin artırılması, destek süreçlerindeki bürokrasinin azaltılması ve süreçlerin basitleştirilmesi, mevcut kaynakların daha etkin kullanımı amacıyla **"Mevcut AR-GE düzenlemelerinde karşılaşılan sorunlar, çözüm önerileri ve başarılı ülke uygulamalarına ilişkin görüş belgesi"** hazırlanmıştır.

Bu çalışmanın Türkiye'nin büyüme ve rekabet vizyonunun temel parçalarından biri olan Ar-Ge politikalarının geliştirilmesine önemli katkısı olacağına, Ar-Ge mevzuatının tek çatı altında bütünsel ve tutarlı bir işleyişe, değişik teşvik ve destek unsurlarının uygulama birliğine kavuşturulmasına yönelik amaçlara hizmet edeceği temenni edilmektedir.

Mevcut AR-GE düzenlemelerinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri

Çalışmanın ilk bölümünde, Ar-Ge mevzuatına ilişkin mevcut düzenlemelerdeki eksiklikler ve uygulamada karşılaşılan sorunlar incelenmiş ve değişik kanunlar ve kurumlar arasındaki uyumun sağlanmasına yönelik önerilere yer verilmiştir. Bu bölümde belirtilen görüş ve öneriler başlıca yedi ana başlık altında sıralanmakta olup, aşağıda belirtilen konulara ilişkin uygulamada karşılaşılan sorunlar ve muhtemel çözüm önerileri görüş belgesinde detaylıca irdelenmiştir:

- Ar-Ge mevzuatının tek çatı altında toplanması ve Ar-Ge ile ilgili özel bir birimin oluşturulması
- Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesine ilişkin vergi mevzuatında yer alan farklı tanımlamaların giderilmesi
- Birden fazla kuruluşun bir araya gelerek Ar-Ge merkezi oluşturmaları
- Teknoloji geliştirme bölgelerine ilişkin sorunlar ve muhtemel çözüm önerileri
- Ar-Ge faaliyetlerine yönelik Katma Değer Vergisi uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ve muhtemel çözüm önerileri
- Ar-Ge faaliyetlerine ilişkin Ar-Ge mevzuatındaki düzenlemeler ile Sosyal Güvenlik Kurumu düzenlemeleri arasındaki aykırılıklar
- Ar-Ge faaliyetlerine yönelik sağlanan nakit destek uygulamalarında karşılaşılan sorunlar

Başarılı ülke uygulamaları

Çalışmanın ikinci bölümünde ise, Türkiye'nin 2013 hedefi olarak koyduğu Ar-Ge harcamalarının GSYİH içindeki payının %2 ve özel sektör payının %60 mertebelerine ulaşmasına yardımcı olacağına inandığımız başarılı ülke uygulamaları da incelenerek Türkiye ve gelişmiş ülkelerde Ar-Ge faaliyetlerine sağlanan teşvik ve destek unsurları karşılaştırılarak gelişmiş ülkelerde uygulanan destek unsurları irdelenmiştir.

Günümüzde dünya pazarında yer alan firma stratejileri, Ar-Ge faaliyetlerinin sürdürülmesine bağlı olarak, yeni teknolojilerin kullanımı ve uygulanması esası üzerine oluşturulmaktadır. Gelişmiş ülkelerde uygulanan destekler özet olarak görüş belgesinin izleyen bölümlerinde yer almaktadır.

Başarılı ülke uygulamaları incelendiğinde küçük ve orta ölçekli sanayilerde Ar-Ge projelerini arttırmak ve desteklemek için Belçika, İngiltere, Norveç, Fransa ve Polonya'da Ar-Ge harcamalarına tanınan vergi indirim oranı diğer ülkelere göre artış göstermektedir.

Diğer taraftan Belçika ve Lüksemburg örneklerinde görüleceği üzere Ar-Ge faaliyeti sonucu ortaya çıkan gayri maddi

hak niteliğindeki ürünlerin satışından doğan kazançların %80'i kurumlar vergisinden istisna tutulmuştur.

Belirli bölgelerde Ar-Ge faaliyeti gösteren kuruluşlara Fransa ve İtalya ülkelerinde bölgesel teşvikler sağlanmaktadır.

Ar-Ge harcamaları ve indirim sonrası mali zarar ortaya çıkması durumunda bu zarar; İngiltere'de grup şirketleri tarafından kullanılabilir veya İngiltere ve Fransa ülkelerinde nakit olarak iade konusu yapılabilmektedir.

Hollanda'da kurum bünyesinde geliştirilen patentli maddi olmayan varlıkların lisans gelirlerine indirimli kurumlar vergisi uygulaması getirilmiştir.

Ayrıca AB ülkelerinde aşağıda belirtilen değişik mekanizmalar ile farklı Ar-Ge destekleri de sağlanmaktadır. Bu mekanizmalar başlıca şöyle sıralanabilir:

- Bölgesel ARGE destekleri
- Yerel Yönetimlerin verdiği ARGE destekleri
- PPP (Public-Private Partnerships) Projeleri
- Yerel ve bölgesel vergi indirimi
- Ulusal Proje bazında teşvikler
- AB Çerçeve programları kapsamında nakit destekler
- GÜdümlü proje ve konu bazında teşvikler
- Erken teknoloji için pazar yaratma destekleri
- Ar-Ge alt yapı yatırım destekleri
- Daha kapsamlı, Ar-Ge için kullanılan, bina, arsa, indirek harcama gibi maliyetleri de içine alan destekler

Dış Ticaret ve Gümrük Birliği Çalışma Grubu

Piyasa Gözetimi ve Denetimi Uygulamaları ve Gümrüklerde Beyan Esasına Geçiş

Haziran 2009 tarihinde TBMM’de onaylanan ve 7 Temmuz 2009 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak resmileşen, 5911 no.lu “Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile birlikte, hem AB ile olan Gümrük Birliği’ne uyum konusunda önemli bir aşama kaydedilmiş hem de Türkiye’deki gümrük uygulamalarında karşılaşılan sorunların çözülmesine büyük oranda katkı sağlanmıştır. Kanunun uygulamasına yönelik, üç ay içinde çıkarılması gereken yönetmeliklerin bir kısmı çıkarılmış ve uygulama başlamıştır. Ancak, beyan esasına mahsus faaliyetlerde henüz aşama kaydedilmemiştir. Özet beyan ve gümrük beyannamelerinin elektronik ortamda verilmesine dönük uygulamanın 1 Nisan 2010 tarihinde başlatılması öngörülmüşken teknik altyapının hazır olmaması nedeniyle söz konusu uygulama bu tarihte başlatılamamıştır.

Gümrük Kanununda 1996 yılından beri yaşanan basitleştirmeye dönük çalışmalarla ithal ürünler tedrici olarak kontrol edilmeden ithal edilmektedir. İthalat sonrası doğrudan piyasaya sürülen bu ürünler için piyasa denetimi ve gözetimi olmadan tüketiciye satılmaktadır. Henüz hakları konusunda yeterli bilince sahip olmayan insanlarımız için yaratılan hataların boyutlarını tespit etmek mümkün değildir. Ayrıca beyanı ile evrakları uyum içinde ancak beyan edilenden farklı olan eşyaların takibi ile ilgili mevzuatın ve uygulamanın belirlenmemiş olması büyük bir sorun teşkil etmektedir.

Gümrük Kanunu’nda yapılan değişikliklere göre taşıyıcılar, Türkiye sınırlarındaki kapılara veya limanlara gelmeden önce veya geldiklerinde getirdikleri eşyaların özet beyanlarını verecektir. Burada, ithalat işlemleri yapılmayacak, iç gümrüklere sevk edilip orada ithalat işlemleri yapılacaktır. Amaç, özet beyanı verilen eşyanın varış gümrüğüne gidene kadar ithalat işlemlerini elektronik ortamdan istifade ederek gerçekleştirmektir. Böylece, basitleştirme kurallarını da yeterince kullanıp Avrupa Birliği (AB) ile beyan esasına dayalı uygulamaların bir kısmı daha devreye sokulacaktır.

Kaçakçılık Kanunu’nun Yeniden Düzenlenmesi

Özet beyana göre girişi yapılmış, elektronik beyanla ithalatı gerçekleştirilen eşyaların piyasa gözetim ve denetimi esnasında özet beyanından farklı çıkan eşyalar hakkında mevzuat eksikliği vardır. Mevcut uygulamalarda mavi hattan yapılan ithalatta, beyan edilenle gerçek eşya arasında farklılık oluşması durumunda piyasa gözetimi ve denetimi yapılamadığı ve ilk ithalatçısına ulaşmaya dönük envanter çalışmaları da olmadığı için kontrolde büyük bir boşluk bulunmaktadır. Dolayısıyla bu tür kaçakçılık fiilleri sorgulanmamakta ve gerçek suçlular tespit edilememektedir.

- Kaçak eşya, her halükarda hiçbir beyana dayanmadan ve gümrük idaresinin bilgisi olmadan yurda girmiş eşya olarak tanımlanmalıdır.
- Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu tümüyle yeniden ele alınıp, özet beyanı verilmeden yurda sokulan eşyalar ve bu eşyaları yurda sokanlar için tasarlanmalıdır.
- Piyasa denetimi ve gözetimi aşamasında özet beyanı ile elektronik ithalat beyanından farklı çıkan eşyalar için kaçakçılık mevzuatında yeni hükümler oluşturulmalıdır.

AB’nin Üçüncü Ülkelerle Yaptığı Serbest Ticaret Anlaşmaları’nın Türkiye’ye Etkileri

AB son dönemde serbest ticaret anlaşmalarının (STA) gerçekleştirilmesi sürecinde hızla ilerlemektedir ve Türkiye de Gümrük Birliği nedeniyle AB’nin tercihli ticaret rejimini üstlenmek durumundadır.

İthalat sonrası doğrudan piyasaya sürülen ürünler piyasa denetimi ve gözetimi olmadan tüketiciye sunulmaktadır. Bu durum hem tüketici güvenliği açısından sakınca yaratmakta hem de beyan edilenden farklı mal ithal edilmesi durumunda eşyaların takibi ile ilgili mevzuatın ve uygulamanın belirlenmemiş olması büyük bir sorun teşkil etmektedir.

Gümrük Birliği yükümlülüğü nedeni ile AB’nin özellikle Güney Kore, Ukrayna, ASEAN ve Hindistan gibi ülkelerle

Bazı üçüncü ülkeler, Türkiye ile aralarında böyle bir yükümlülük olmaması nedeniyle bu konuda müzakereye sıcak yaklaşmamaktadır. Türkiye'nin bu konudaki çözüm talebi Avrupa Komisyonu'na birçok sefer iletilmesine karşın Türkiye'nin AB üyesi olmaması sebebiyle üçüncü ülkelere yaptırım içeren bir baskı yapılmamaktadır.

Gümrük Birliği yükümlülüğü nedeniyle AB'nin özellikle Güney Kore, Ukrayna, ASEAN ve Hindistan gibi ülkelerle imzalayacağı anlaşmalar aynı anda Türkiye ile söz konusu taraflar arasında imzalanmaz ise özellikle tekstil, elektronik, otomotiv, demir-çelik ve kimya gibi Türkiye'nin lokomotifleri olan sektörlerin büyük zarar görmesi söz konusu olacaktır.

Türkiye'nin bu ülkelerle STA'sının gecikmesi sadece Türk firmalarını haksız rekabet ile karşı karşıya bırakmakla kalmayacak Türkiye'de ciddi yatırımları olan AB'li firmaların da çıkarlarını zedeleyecektir. Gümrük Birliği'nin karşılıklı fayda prensibine dayalı olduğu düşünüldüğünde hem Türk hem de Türkiye'deki AB yatırımlarına zarar veren böyle bir sorunun çözümü için bir an önce etkin ve kalıcı bir çözüm bulunması gereği görülmektedir.

Türkiye'nin AB üyesi olması halinde bu sorunun ortadan kalkacağı göz önünde bulundurulmaktadır. Ancak tam üyeliğe geçene kadarki süreçte mağduriyeti gidermek veya azaltmak için Çalışma Grubu, BUSINESSEUROPE çatısı altında AB nezdinde lobi faaliyetini sürdürürken Türkiye'de de özellikle Dış Ticaret Müsteşarlığı ile bu konuda istişarelerde bulunmaktadır.

Londra Metal Borsasının Türkiye'ye Girişi

Londra Metal Borsası (LME), ülkemizde çelik sektörüne dönük antrepolar açmak istegindedir. Bilindiği üzere 12 Milyar ABD Doları seviyesinde çelik ürünü ihracatımız vardır. Çelik kütükler, cevherden veya hurda demir çelikten elde edilir. Kütükten istenilen demir çelik ürünü elde etmek mümkündür. Bu ilk çelik ham maddesi borsada alınıp satılabilen bir üründür. LME 20 civarında açacağı antrepolarda yılda ortalama 2 milyon ton kütük depolayacaktır. Bu antrepolara getirilen kütükler için antrepo işleticilerinin düzenleyeceği VARANT tabir edilen belgeler istendiğinde LME de işleme girecektir. Son alıcının eşyayı alıp götürmesi noktasında varant iptal edilip antrepo işleticisi eşyayı alıcısına teslim edecektir.

Eşya sahibinin Türk bir üretici olması halinde, eşyanın antrepoya alınmasının ihracat yapılarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Zira eşya sahibi eşyasını antrepoya koyup borsada satışı gerçekleşince mükellefiyeti sona ermektedir. Yani eşya sahibi değişmektedir. Eşya antrepoda transit hükmünde durmaktadır. Gümrük Kanunu ihraç eşyasının yurdu terk etmesini gerektirmektedir. Buna bağlı olarak KDV Kanunu ihracatın gerçekleşmesi halinde KDV iadesini yapmaktadır. Gümrük Kanunu basitleştirme kuralları tahtında ihracat antrepolarına konulan eşyanın ihracatını imkan tanırken, 28 Şubat 2009 tarihinde KDV Kanununda değişiklik yapılmış, ancak buna mahsus genelge bu güne kadar çıkartılmadığı için yılda ortalama 253 milyon US Dolarlık ardiye, elleçleme, taşıma gibi hizmet gelirinden mahrum kalınmıştır.

imzalayacağı anlaşmalar aynı anda Türkiye ile söz konusu taraflar arasında imzalanmaz ise özellikle tekstil, elektronik, otomotiv, demir-çelik ve kimya gibi Türkiye'nin lokomotifleri olan sektörlerin büyük zarar görmesi söz konusu olacaktır.

Londra Metal Borsası (LME), ülkemizde çelik sektörüne dönük antrepolar açmak istegindedir. Gümrük Kanunu basitleştirme kuralları tahtında ihracat antrepolarına konulan eşyanın ihracatına imkan tanırken, 28 Şubat 2009 tarihinde KDV Kanununda değişiklik yapılmış, ancak buna mahsus genelge bu güne kadar çıkartılmadığı için yılda ortalama 253 milyon US Dolarlık ardiye, elleçleme, taşıma gibi hizmet gelirinden mahrum kalınmıştır.

Bölgesel Gelişme ve İşdünyası ve Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İlişkiler Komisyonu

Kalkınma Ajansları

Türkiye’de AB üyelik süreci çerçevesinde öngörülmüş olan modele göre, Kalkınma Ajansları bölgesel gelişimin motoru olacaktır. Ancak bu ajansların kuruluş çalışmaları olması gereken hızda değildir. Çalışmaların hızlandırılması, bölgenin ihtiyaçlarına cevap veren projelerin belirlenmesi ve bu projelerin hızla tamamlanması için gerekli mekanizmaların tasarlanması gerekmektedir.

Kalkınma Ajanslarının kamu ağırlıklı yapısı, özellikle bazı bölgelerde, sivil katılımcılığın önünde engel teşkil etmektedir. Mevcut mevzuat çerçevesinde, özellikle, Kalkınma Kurulları aracılığı ile katılımcılığın artırılması için mekanizmalar geliştirilmesi gerektiği gibi, Ajansların daha sivil bir yapıya kavuşması için de mevzuatta değişikliğe gidilmelidir.

Düzen 2 bölgeleri çerçevesinde iş dünyası sivil toplum örgütleri ve Kalkınma Ajanslarının optimal düzeyde işbirliği sağlaması için bir model geliştirilmesi yönünde bir çalışma planlanmaktadır.

KOBİ’ler

Türkiye’de yeniden büyüme sürecine girilmesi ile birlikte, büyümenin hızı ve sürekliliği, bunları sağlayacak politikalar, mikro yapısal reformlar, yatırım, verimlilik ve işsizlik gibi konular ile KOBİ’lerin büyümeye katkısı tartışma gündeminde merkezi bir yer edineceklerdir.

TÜSİAD’ın, 2010-2011 Çalışma Programında, “Verimlilik Esaslı Büyüme” ilkesi “**KOBİ’lerle Birlikte Büyüme**” teması çerçevesinde ele alınmaktadır.

KOBİ’lerin geleneksel sorunlarının yanı sıra, KOBİ meselesinde özellikle, ölçek konusu daha öncelikli olarak gündeme taşınmalıdır. KOBİ’lerin gelişmesinin, sadece kamu kaynaklarının transferi modeli ile başarıya ulaşması mümkün değildir. KOBİ’lerin sorunlarının, kurumsal yönetim, ekonomik ölçek, finansmana erişim, Ar-Ge harcamalarına kaynak aktarımı ve KOBİ destekleme araçları gibi çok daha kapsamlı bir açıdan ele alınması gerekmektedir. Devletin, amaç, hedef ve politikaları belirlenmiş, ölçülebilir bir KOBİ stratejisine ihtiyacı bulunmaktadır. Yatay ve dikey entegrasyonu olan KOBİ’lerin belirlenmesi gerekiyor. Yoksulluğu azaltıcı politikalar ile sanayi politikaları açısından KOBİ yaklaşımı aynı olmamalıdır. Her iki politika açısından da işletmelere aynı tip KOBİ olarak yaklaşılması, kaynakların etkin kullanımını engellediği gibi, başarı potansiyeli olan KOBİ’lerin büyümesi önünde de bir engel teşkil etmektedir. Bunun için bir an önce ciddi bir KOBİ tasnifine ihtiyaç bulunmaktadır.

Mevcut mevzuat çerçevesinde, özellikle, Kalkınma Kurulları aracılığı ile katılımcılığın artırılması için mekanizmalar geliştirilmesi gerektiği gibi, Ajansların daha sivil bir yapıya kavuşması için de mevzuatta değişikliğe gidilmelidir.

Yoksulluğu azaltıcı politikalar ile sanayi politikaları açısından KOBİ yaklaşımı aynı olmamalı, KOBİ’ler için bir tasnife gidilmeli ve devletin, bu tasnifi esas alan, amaç, hedef ve politikaları belirlenmiş, ölçülebilir bir KOBİ stratejisi olmalıdır.